T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Elli üçüncü inikat

19 - V - 1934 Cumartesi

Mündericat

	Sayıfa
1 — Sabık zabıt hulâsası	160
2 — Havale edilen evrak	160
3 — Riyaset divanının Heyeti umumiyeye maruzatı	160
1 — Mersin mebusu Süleyman Fikri Beyin, ilk ve orta tedrisat muallimlerinin terfi ve tecziyeleri hakkındaki kanunun 16 ncı maddesinin değiştirilmesine dair olan kanun teklifinin geri verilmesi hakkında takriri	160:161
4 — Müzakere edilen maddeler	161
1 — Mücbir ve zarurî sebepler dolayısile takip ve tahsiline mahal veya imkân görülemeyen borçlar hakkında 3/427 numaralı Başvekâlet tezkeresi ve Bütçe encümeni mazbatası	161
2 — 1/597 numaralı müzayede ve münakasa kanunu lâyihası ve Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları	161:176
3 — İstanbulda ve vilâyetlerde belediye dairelerı namına istimlâk olunacak mahallerin istimlâk sureti hakkındaki kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair 1/430 numaralı kanun lâyihası ve Dahiliye, Maliye, Bütçe ve Adliye encümenleri mazbataları	176:177

1 — SABIK ZABIT HULÂSASI

Belediye kanununun 159 uncu maddesinin tefsirine mahal olmadığma,

Mülga aşiret alaylarından Kahraman Beye maaş tahsisine dair mazbatalarla, ,

Devlet demiryolları ve limanları umumî idaresinin 1930 malî senesi hesabı katisine, ,

Barut ve mevaddı infilâkiye ve av ve revolver fişekleri ve av mühimmatı şirketlerine ödenecek paraların tediye şekline,

Menemen hâdisesinde şehit edilen iki şahsın ailelerine maaş tahsisine,

Türkiye Cümhuriyetile Bulgaristan arasında akit ve imza edilen baytarî mukavelenin kabul ve tasdikına,

Türkiye Cümhuriyetile Sosyalist Sovyet Cümhuriyetleri İttihadı Hükûmeti arasında 8 milyon dolarlık kredinin tahakkukuna dair protokolün tasdikına,

İkamet mukavelesi aktedilmeyen Devletlerle yapılacak muvakkat mukavele hakkındaki kanunun birinci maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun lâyihaları müzakere ve kabul edildi.

Divanı muhasebat kanunu lâyihasının encümenden gelen 61 inci maddesi müzakere ve Adliye encümenine tevdi kılındı.

Artırma, ,eksiltme ve ihale kanunu lâyihasının müzakeresine devam edildi ve cumartesi günü toplanılmak üzere inikada nihayet verildi.

Reis Vekili	Kâtip	Kâtip
Esat	Konya	Denizli
	Refik	Haydar Rüştü

2 — HAVALE EDİLEN EVRAK

Lâyihalar

1 — Askerî ceza kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve 147 ve 150 inci maddelerine birer fıkra eklenmesine dair kanun lâyihası (Millî Müdafaa ve Adliye encümenlerine)

Teklifler

2 — İdare Heyetinin, ,Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülü hakkındaki kanuna bağlı 2 numaralı cetvelin Büyük Millet Meclisi kısmında değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi (Bütçe encümenine)

Tezkereler

3 — Licenin Potyan köyünden Alioğlu Memet Alinin ölüm cezasına çarpılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (Adliye encümenine)

4 — Ordunun Batamı köyünden Haliloğlu Aslanın ölüm cezasına çarpılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (Adliye encümenine)

Mazbatalar

5 — Burdur mebusu Mustafa Şeref ve Isparta mebusu Mükerrem Beylerin, Yunan Parlâmentosu azasının Türkiye Devlet demiryolları üzerinde meccanen seyahatleri hakkında 2/105 numaralı kanun teklifi ve Nafıa encümeni mazbatası (Ruznameye)

6 — Pasaport kanununun 16 ncı maddesile şehbenderlik rüsumu kanununa bağlı tarifenin 1, 2 ve 3 üncü maddelerinin değiştirilmesi hakkında 1/910 numaralı kanun lâyihası ve Hariciye, Maliyle, Bütçe ve Dahiliye encümenleri mazbataları (Ruznameye)

7 — Posta, telgraf ve telefon umum müdürlüğü 1934 senesi bütçesi hakkında 1/878 numaralı kanun lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatası (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati: 15

REİS — Hasan Bey

KÂTİPLER — Ziya Gevher B. (Çanakkale), Ali B. (Rize)

REİS — Celse açılmıştır efendim.

3 — RİYASET DİVAININ HEYETİ UMUMİYEYE MARUZATI

1 — Mersin mebusu Süleyman Fikri Beyin, ilk ve orta tedrisat muallimlerinin terfi ve tecziyeleri hakkındaki kanunun 16 ncı maddesinin değiştirilmesine dair olan kanun teklifinin geri verilmesi hakkında takriri

Yüksek Reisliğe

İlk ve orta tedrisat muallimlerinin terfi ve

tecziyeleri hakkındaki kanunun 16 ncı maddesinin değiştirilmesine dair olup Maarif encümeninde bulunan kanun teklifimin bazı tetkikat yapmak üzere geri verilmesini yüksek saygılarımla rica ederim efendim. Mersin S. Fikri

REİS — Teklifi kanuniyi geri istiyorlar. Alelûsul iade ediyoruz. Ruznameye geçiyoruz.

4 — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1 — Mücbir ve zarurî sebepler dolayısile takip ve tahsiline mahal veya imkân görülemeyen borçlar hakkında 3/427 numaralı Başvekâlet tezkeresi ve Bütçe encümeni mazbatası

REFİK ŞEVKET B. (Manisa) — Usul hakkında söz istiyorum.

REİS — Buyurun!

REFİK ŞEVKET B. (Manisa) — Efendim, dahilî nizamnamenin 78 inci maddesi, ruznamenin nasıl tanzim edileceğini gösteriyor. Bu maddede zikrolunan esasat dahilinde ruznamemiz tanzim olunur. Fakat bizim tuttuğumuz usule göre, müzakerelere tertip sırasile devam edecek olursak, müzakeresine başlamış olduğumuz kanunları bitirmeğe imkân bulamayacağız. Nitekim yakında malî kanunlar gelecek, bu kanunların bir an evvel çıkması için esbabı istical gösterilecek, takdim tehir olacaktır. Bütçeler gelecek, falan ve falan. Bu suretle evvelce müzakeresine başlamış olduğumuz kanunlar bir türlü çıkamıyacaktır. Bunun için dahilî nizamnamenin 78 inci maddesinin ruznamemizde aynen tatbikını teklif ediyorum ve Riyasetin nazarı dikkatini celbediyorum. 78 inci maddeye göre ruzname sırasının birincisi; Riyaset Divanının Heyeti umumiyeye maruzatı, ikincisi ,sualler, istizahlar, üçüncüsü, tercihan müzakeresi kararlaşan maddeler, dördüncüsü, haklarında müstaceliyet kararıverilen veya bir defa müzakereye tâbi olan maddeler, beşincisi, iki defa müzakere olunacak maddeler teşkil etmektedir. 3, 4, ve 5 inci fıkralardaki maddeler encümenlerden Riyasete gelmeleri sırasile müzakereye konur. Şu kadar ki Meclis ayrıca bu bapta bir karar da ittihaz edebilir. Şu kadar ki Meclis tarafından bir kere müzakeresine başlanmış olan kanun varken onun fevkine çıkması hakkında, tercihan müzakeresi karargir olmadıkça, ruzname tertibine doğru hareket etmek bendenizce nizamnameye mugayir hareket olur. Onuniçindir ki, meselâ elimizde Divanı muhasebat kanunu var. Kalan maddeleri encümenden gelince müzakeresine devam edilecektir. Sonra artırma eksiltme kanunu var. Onu da bırakıyoruz. Bir defa müzakeresi icap eden mevattan müzakereye başlayoruz. Bu şekildeki maddelerin müzakeresine başlandıkça beri tarafta müzakeresi başlayıp ta ikmal edilmemiş olan artırma ve eksiltme kanunu kalacaktır. Halbuki tercihan ve takdimen müzakereye hakikî bir sebep olmadıkça bu kanunların daha evvel müzakeresi doğru değildir. Bu bapta Riyasetin ve Heyeti Celilenin nazarı dikkatini celbediyorum.

REİS — Refik Şevket Beyefendinin mütaleasına göre evvelce müzakeresine başlanmış olan müzayede, münakasa ve ihale kanununun müzakeresine devam etmek lâzımgelecek. Okudukları maddedeki ruzname tertibi, ruznamemizdeki tertibe muvafıktır. Mahiyet ve mevzu itibarile bir defa müzakereye tâbi olan ve bu günkü ruznameye ilk defa giren maddelerin evvelce müzakeresi başlamış olan kanunlara takaddümünü muvafık görmüyorlar. Nihayet bir takdir meselesidir. Şimdiye kadar bu şekilde devam edilip gidilmiştir. Arzu buyurursanız ruznamenin bu maddelerini geçelim.

2 — 1/597 numaralı müzayede ve münakasa kanunu lâyihası ve Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları

Artırma, eksiltme kanununun 20 inci maddeden itibaren müzakeresine devam edelim (Hay hay sesleri).

REİS — 20 inci maddeyi okutuyorum efendim.

MADDE 20 — 45 inci maddenin (A) ve (H) fıkralarında yazılı ahvalden maada pazarlık suretile yapılacak ihalelerde katî teminat akçesi alınır. Ancak ihale günü teslim edilecek mevat için teminata lüzum yoktur.

REİS — Söz isteyen var mı efendim?

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgat) — İkinci müzakeredir Reis Bey.

REİS — Hayır efendim, birinci müzakeresidir. Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 21 — Müddeti iki seneye kadar olan orman ihalelerinde muvakkat teminat akçesi bir senelik ihale bedelinin % 7,5 iki seneden fazla olan ihalelerde bir seneliğin % 15 i olarak alınır. Katî teminat ihale yapıldıktan sonra bu miktar iki misline çıkarılarak alınır. İhale bedelinden borcu olmayanlara teminatlarının her seneye düşen miktarı sene sonunda geri verilebilir.

REİS — Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 22 — Bir senelik kara, deniz, posta nakil işleri ihalelerinde muvakkat ve katî teminat bedelleri umumî hükümlere tâbidir. Ancak ihale bedeli tahmin edilen bedelden aşağı veya bedelsiz olduğu takdirde katî teminat tahmin edilen bedel üzerinden alınır.

Mukavele bir kaç senelik olursa muvakkat teminat bir senelik tahmin bedelinin % 15 i ve katî teminat ise bunun iki mislidir.

Teminat mukavele müddetinin sonuna ve şayet ilişiği varsa kesilinceye kadar alıkonulur.

Nakliyatı birinci fıkra mucibince meccanen veya muhammen bedelden noksan bir bedelle deruhde eden posta sürücülüğü müteahhitlerinin bilâhare her hangi bir bedel takdiri hakkında vaki olacak talep ve itirazları kabul olunmaz ve taahhütlerini ifa etmedikleri takdirde haklarında bu kanun hükümleri tatbik olunur.

REİS — Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 23 — 17 nci maddede sayılı ve muvakkat teminat olabilen kıymetlerle birinci derece ve sırada ipotek edilmiş gayrimenkuller bütün ihaleler için katî teminat olarak alınır. Katî teminat verildikten sonra başka nevi teminatla değiştirilemez. Ancak muvakkat teminat, verildikten sonra katî teminat sırasında değiştirilebilir. Birinci derecede ipotek edilen emlâkin kıymetinden fazla olan miktarı yine Devlet artırma ve eksiltmelerine ikinci veya sonra gelen derecelerde ipotek edilebilir.

Gayrimenkullerin ipotek kıymeti bina ve arazi vergisi kanunlarındaki kıymetin % 20 eksiğidir.

REFİK ŞEVKET B. (Manisa) — Efendim, Bu maddenin son fıkrasında (Gayrimenkullerin ipotek kıymeti, bina ve arazi vergisi kanunlarındaki kıymetin % 20 eksiğidir) denmektedir. Kanunlara tevfikan vergiye matrah olacak gayrimenkullerin kıymetini takdir ederken, Devletin kendi vasıtalarile buna kıymet verirken, bu verilmiş kıymetleri Devlet varidatı için esas ittihaz ederken, bir türlü noktai nazar fakat ayni mallar Devlete teminat karşılığı olarak gösterilirken bir türlü noktai nazar, yani gayrimenkulün vergisini alırken kıymetini fazla, gayrimenkulü temint karşılığı olarak kabul ederken % 20 noksan olarak kabul etmek mal üzerinde Devletçilik noktasından iki türlü ölçü kullanmak asla doğru değildir. Binaenaleyh bendeniz bu fıkranın tayyını teklif ediyorum.

REİS — Encümen ne fikirdedir?

MALİYE En. REİSİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim, kabul buyurulan 19 uncu maddedeki teminatı muvakkate olarak kabul edilmesi lâzımgelen esham ve tahvilâtın mütenazırı olmak üzere, bu teminatı katiye maddesine de, Maliye encümeninin son fıkrası ilâve edilmek lâzımgelir. Çünkü orada kabul ettiğiniz kıymetleri, teminatı katiyede de kıymet olarak kabul etmek lâzımdır. 19 uncu maddeyi hangi şekilde kabul etmiş isek bu maddenin nihayetine de ona mütenazır olmak üzere Maliye encümenin son fıkrasını ilâve etmek icap eder.

BÜTÇE En. M. M. İHSAN B. (Bayazıt) — 19 uncu maddenin tashihinden ibarettir. Maliye encümeninin mütaleasına encümen de iştirak ediyor.

REİS — Yani encümen «gayrimenkullerin» diye başlayan fıkranın kalmasını mı istiyor?

MALİYE En. REİSİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Bizim istediğimiz başka şeydir. Evvelce 19 uncu maddede esham ve tahvilâtın teminatı muvakkate olarak kabulü kabul olunmuştur. Şimdi teminatı katiye olaarak ta kabulünü istiyoruz.

REİS — Yani maddeye ne girecek?

BÜTÇE En. M. M. İHSAN B. (Bayazıt) — Maliye encümeninin (17 inci maddesinin D fıkrasında yazılı esham...) diye başlayan son fıkrası bizim maddemizin sonuna ilâve edilecek.

Yalnız burada « Gayrimübadillerin ipotek kıymeti bina ve arazi vergisi kanunundaki kıymetin % 20 eksiğidir» diye bir fıkra var. Refik Şevket Beyefendi bu fıkranın tayyını istiyorlar. Bu fıkrayi Bütçe encümeni ilâve etmiştir. Biz bu işi müzakere ederken Hükûmet tarafından vukubulan ısrar üzerine ve gösterilen esbabı muhikkaya koyduk. Çünkü emlâk kıymeti daima mütehavvildir, bir kararda durmaz. Bir caddenin açılması veya yıkılması ve daha sair bir çok sebeplerden dolayı emlâkin kıymeti daima tahavvül eder. Bu suretle doğrudan doğruya müteahhit bir işi taahhüt ettiği zaman ona karşı alınacak bir teminattır. Teminatın da % 100 karşılık olması lâzımdır. Kendisinden teminat olarak nakit istediğimiz zaman paranın kıymeti tahavvül etmediği gibi emlâk kıymetinin de tahavvül etmemesi lâzımdır. Bu sebeple emlâk kıymetinde % 20 eksik diyince, vuku bulacak tahavvülü karşılamış olduk.

KÂZIM Pş. (Diyarbekir) — Para düşerse..

BÜTÇE En. M. M. İHSAN B. (Devamla) — Hüküm Heyeti Celilenindir. Bizim mütaleamız bundan ibarettir.

REİS — 23 üncü maddeyi, girecek olan fıkraya göre, tam olarak okumanızı rica ederim.

BÜTÇE En. M. M. İHSAN B. (Devamla) — Aynen yazılıdır. Maamafih Maliye encümeninin 23 üncü maddesinin o fıkrasını okuyayım:

17 inci maddenin (D) fıkrasında yazılı esham ve tahvilât kıymetinde % 15 ten fazla düşkünlük olursa müteahhit dairesince doğrudan doğruya yapılacak tebligatın ertesi gününden itibaren on gün içinde, teminatını kanunun istediği miktara çıkarmağa mecburdur. Aksi takdirde protesto çekmeğe ve hüküm almağa hacet kalmaksızın akti yapan daire mukaveleyi feshedebilir.

Bu fıkra ilâve edilecektir.

REİS — Efendim, encümen gayrimenkullerin ipotek kıymeti emlâk kıymetinin % 20 eksiğ' fıkrasının ipkasında ısrar ediyor, Refik Şevket

Bey de bu fıkranın tayyını teklif ediyor ve bir de takrir veriyor. Takriri okutacağım:

Yüksek Reisliğe

Arzeylediğim sebeplere binaen son fıkranın tayyını teklif ederim.

Manisa
Refik Şevket

REİS — Takririn nazarı dikkate alınmasını reyinize arzediyorum. Nazarı dikkate alanlar lûtfen el kaldırsınlar Almayanlar ...

Anlaşılmadı efendim. Nazarı dikkate alanlar lûtfen ayağa kalksınlar ... Almayanlar ... Nazarı dikkate alınmamıştır efendim. Şu halde 23 üncü maddeyi; İhsan Beyin okuduğu fıkranın ilâvesi suretile reyinize arzediyorum.

KİTAPÇI HÜSNÜ B. (İzmir) — Efendim, bu fıkranın ilâvesine lüzum yoktur. 17 nci maddedeki ahkâm buna da şamildir.

REİS — Efendim, encümen bu fıkranın ilâvesine lüzum gösteriyor. Onun için bu şekilde reyinize arzedeceğim. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 24 — Taahhüt azamî ve asgarî miktarlar üzerinden yapılmış ise teminatta daire muhayyer ise azamî ve müteahhit muhayyer ise asgarî miktar üzerinden alınır.

REİS — Madde hakkında mütalea var mı efendim? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 25 — Yapılması komisyonların salâhiyeti içinde bulunan ihalelerde ihale tarihinden ve vekâletlerin tasdikına bağlı olan işlerde ihale kararının kendisine veya kanunî ikametgâhına tebliğ tarihinden itibaren tatil günleri sayılmamak üzere on beş gün içinde müteahhit muvakkat teminatı katî teminat miktarına çıkarmağa ve şartnamede yazılı masrafları müteahhide ait olmak üzere mukavele yapmağa ve noterliğe tescil ettirerek alâkalı daireye vermeğe mecburdur. Bu müddet zarfında alâkalı daire dahi bu mukavelenin tanzim, imza ve tescili hususunda kendisine düşen bütün vazifeleri yapmakla mükelleftir. Müteahhitler bu mecburiyete riayet etmediği veya mukavelenin akit veya tesciline yanaşmadığı takdirde protesto çekmeğe ve hüküm almağa hacet kalmaksızın ihale feshedilir ve muvakkat teminatı,

1 - Nakit ise doğrudan doğruya,

2 - Banka kefaleti ise bankadan tahsil edilerek,

3 - Esham ve tahvilât ise borsada satılarak,

4 - Gayrimenkul ise umumî hükümlere göre paraya çevrilerek,

Hazineye irat kaydolunur.

Alâkadar daire ihaleden sonra kendisine ait mükellefiyeti yapmadığı takdirde müteahhit ihale tarihinden itibaren 15 gün tamamlandıktan sonra taahhüdünden feragat etmeğe salâhiyettir. Bu salâhiyeti ihale tarihinden itibaren nihayet bir ay zarfında işin taallûk ettiği daireye yazı ile bildirmek suretile kullanılır. Bu takdirde sebebiyet veren daireden teminat için ihtiyar eylediği masrafı istemeğe hak kazanır.

Müteahhit, mukavele yapıldıktan ve bu hükümdeki muameleler tamamlandıktan sonra taahhüdünden vaz geçerse protesto çekmeğe ve hüküm almağa hacet kalmaksızın katî teminat yukarıki hükümlere göre Hazineye irat kaydedilir.

Ancak ikinci defa yapılan artırma ve eksiltme daha masraflı olursa bu zararın teminattan fazla kalan miktarı hükmen müteahhidin emvaline müracaatle tahsil edilir. Zarar noksan olduğunda teminattan bir şey geri verilmez.

Alâkadar daire mukavele ve şartname ile kendisine düşen vazifeleri yerine getirmezse, müteahhit aynı hâdiseden dolayı kendisine bu kanunla tahmil edilen malî mesuliyet derecesinde tazminat isteyebilir.

Tasdik kararlarını vekâletlerden gelmesi tarihinden itibaren üç gün içinde müteahhide veya kanunî ikametgâhına tebliğ mecburidir. Bu müddet içinde mücbir sebepler olmaksızın tebligatı yapmayanlar hakkında inzibat cezası ve zabitan ve askerî memurlar hakkında askerî ceza kanunu ahkâmı tatbik edilmekle beraber tebliğin yapılmamasından Hazineye bir zarar düşerse sebep olanlara ödettirilir.

REİS — Madde hakkında mütalea var mı efendim? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 26 — Taksitle satılan millî emlâk, teminat verildikten sonra Hazine adına birinci derecede ipotek edilmek şartile müşteri namının ferağ ve teminat akçesi birinci taksite mahsup edilir ve diğer taksitler miadında usulüne göre tahsil olunur. Ancak müşteri davet edildiği halde mazereti olmaksızın 15 gün içinde ferağ almağa yanaşmazsa ihale feshedilmiş sayılarak verdiği teminat akçesi 25 inci maddeye göre irat kayit ve gayrimenkul yeniden satışa konulur. İkinci satış ve ihale neticesinde bulunan bedel birinci bedelden az olduğu takdirde muvakkat teminatı birinci ile ikinci bedel arasındaki farka karşılık tutulur. Ferağdan sonra müşteri taksitleri zamanlarında vermezse gayrimenkuller umumî hükümlere göre satılarak Hazinenin alacağı tahsil ve kalırsa artanı müşteriye geri verilir. Şayet Hazineye zarar gelmişse bu zarar hükümle müşteriden alınır. Ancak bu ikinci satışa iki ay içinde başlanması şarttır. Satılan gayrimenkul ferağ yapılmadan evvel müşteriye teslim edilemez.

Taksitle satılan millî emlâk ihale ve ferağdan evvel istimlâk edildiği takdirde müşterinin muvakkat teminatı geri verilir. İhale ve ferağdan bir veya bir kaç taksit verildikten sonra is-

timlâk yapıldığı takdirde istimlâk bedeli kıymete esas olacağından Hazine alacağı kesbi muacceliyet eder ve verilmiş taksitlerle istimlâk bedeli ve yapılan intifa miktarları nazarı dikkate alınarak tarafeyn hesaplaşırlar. Anlaşamadıkları takdirde bu hesap neticesini mahkeme tayin eder.

REİS — Söz isteyen yoktur. Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 27 — Taahhüt tamam ve mukavele ile şartnameye uygun olarak yapıldığı usulüne göre sabit olduktan ve inşa, tesis ve tamir işlerinde müteahhidin ilişiği kesilerek katî kabul muamelesi yapıldıktan sonra katî teminat derhal geri verilir ve gayrimenkulün ipoteği çözülür.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonlar

MADDE 28 — Artırma ve eksiltme ve pazarlıklar nasıl kurulacağı aşağıda gösterilen komisyonlarca yapılır:

A) Merkezde ait olduğu vekâlet veya umum müdürlük veya müessesede alâkalı daire müdürü, muhasebe müdürü veya tevkil edecekleri memurlar ve bu idareler memurlarından ayrıca seçilecek bir zat ve inşaata ve nafıa ve fen işlerine taallûk eden hususlarda bir fen memuru veya o işin mütehassısı,

B) Vilâyet ve kazalarda işin aitolduğu idare şubesinin en büyük memuru ile vilâyet veya kazanın en büyük malmemuru veya tevkil edecekleri memurlar.

Belediye meclisleri tarafından kendi azası arasından seçilmiş bir zat ve inşaata ve nafıa ve fen işlerine taallûk eden hususatta bir fen memuru veyabir mütehassısı,

İş maliyeye taallûk ettiği takdirde bu komisyona idare heyetinin malmemurlarından maada olan azası arasından heyetçe seçilmiş diğer bir aza intihap eder.

C) Millî emlâk ve satış ve icarlarında vilâyet ve kazalarda en büyük malmemurunun riyaseti altında tapu müdürü veya memuru ve belediye meclisleri tarafından kendi azası arasından seçilmiş bir zat bulunur.

D) Askerî artırma ve eksiltme komisyonlarının kaç kişiden ibaret olacağı ve nasıl kurulacağı Millî Müdafaa ve Maliye vekâletlerince birlikte hazırlanacak ve İcra Vekilleri Heyeti tarafından tasdik olunacak bir kararname ile tayin olunur. Ancak muhasebe müdürlerinin veya muhasibi mesullerin veya bunların tevkil edecekleri bir zatin bu komisyonlarda aza olarak bulunması şarttır.

E) Vilâyet ve kazalardaki müstakil müesseselerde:

1 - Bu müessesenin müstakil muhasebecisi varsa müessese veya dairenin en büyük âmiri veya tevkil edeceği memur, muhasebeci ve mezkûr müessese ve dairede ayrıca seçilecek bir zat, lüzumuna göre bir de mütehassıs veya vukuf ehli,

2 - Müstakil bir kaç müessesenin müşterek bir muhasebecisi bulunduğu takdirde, işin taallûk ettiği müessesenin en büyük âmiri ,muhasebeci veya tevkil edecekleri memurlar ile müessese müdürü tarafından kendi memurları arasında seçilecek bir zat ve lüzumuna göre bir de mütehassıs veya vukuf ehli,

3 - Bir muhasebeciliğe bağlı bir kaç müessesenin yapacakları müşterek işler için muhasebeci de içinde olduğu halde o müesseselerden seçilecek birer zatin iştiraklerile teşkil olunacak komisyon .

Vilâyetlerde merkez namına muvakkat surette yapılacak alışları için taallûk ettiği vekâlete bağlı mahallî alım komisyonları yapar. Taşra teşkilâtı bulunmayan vekâlet ve dairelerin alışları mahallî dahiliye komisyonları tarafından yapılır.

REFİK ŞEVKET B. (Manisa) — Efendim; bu madde üzerindeki tetkikatımın neticesi ufak, tefek tashihlere ait olacaktır. Bir defa (B) bendinin son fıkrasında «bir fen memuru veya bir mütehassıs» denmiştir. Halbuki takdimen «mütehassıs» olmak lâzımgelir.

Ondan sonra gelen fıkrada «eder» tabiri ibarenin siyakına göre «edilir» olmak lâzımgelir.

BÜTÇE En. M. M. İHSAN B. (Bayazıt) — Olur efendim.

REFİK ŞEVKET B. (Devamla) — En son fıkrada «için» tabiri vardır. «İşin» olmak lâzımgelir.

BÜTÇE En. M. M. İHSAN B. (Bayazıt) — Yazılış hatasıdır efendim.

REİS — Matbaa hatasıdır efendim.

REFİK ŞEVKET B. (Devamla) — Yalnız burada anlayamadığım iki noktayı soracağım. Bu ufak tefek hataları arzettikten sonra, burada « vilâyet ve kazalardaki müstakil müesseseler » tabirile gene ayni madde içerisinde, son sayıfanın son fıkralarında «Mahalli dahiliye komisyonlar » ın ne demek olduğunu anlayamadım. Lûtfen izah etsinler.

MALİYE En. REİSİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Vilâyet ve kazalarda merkeze merbut müstakil müesseseler vardır: Haralar gibi, çiftlikler gibi. Bunlar kaza dahilindedir, fakat merkeze merbuttur. Bu fıkra, bunların yapacakları işlerde nasıl komisyon teşkil edeceklerini izah ediyor.

REİS — Efendim; zannedersem, bir de «mahallî dahilî komisyonlar» tabirini sormuşlardı.

MALİYE En. REİSİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim, kavrayamadım, maddeyi okuyorum, cevap vereceğim.

REFİK ŞEVKET B. (Manisa) — Ben de anlayamadım da onun için sordum.

MALİYE En. REİSİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Merkez hesabına, her hangi bir vilâyette bir mubayaa yapılacak, yahut ta bir iş ihale edilecektir. Bu işi vilâyetteki komisyon mu, yoksa merkezdeki komisyon mu yapacaktır, diye tereddüt hâsıl olmamak için (mahallî komisyon) dedik. Bu tabirden maksat, bu işi yapmak için, o mahalde bu kanun mucibince teşekkül edecek bir komisyon demektir.

REFİK ŞEVKET B. (Manisa) — O halde (dahilî) kelimesini silelim.

REİS — Encümen muvafakat ediyor mu efendim?

MALİYE En. REİSİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Bunun kalkmasında bir mahzur yoktur.

REİS — Müteahassıs veya fen memuru ile ondan sonra bir ibarede « intihap eder » yerine « intihap edilir » ve son satırdaki « dahili..... » kelimesi silinecek « mahallî komisyon tarafından » olacaktır. Madde tashih edilmistir. Encümen de muvafıktır, bu tadilât ile maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmistir.

MALİYE ENCÜMENİ REİSİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Reis Bey; Maliye encümeninin 29 uncu maddesini, Bütçe encümeni « nizamname işidir » diye tayyetmiş. Fakat bendenizce kanunda bu hüküm kalırsa daha iyi olur. Çünkü o maddede bir takım tarif ve izahlar vardır ki bunun buradan kalkmasında mahzur vardır. Maddenin kalmasında fayda mülâhaza ederim.

REİS — Maliye encümeni kendilerinin yazdığı 29 uncu maddenin kalmasını istiyor. Bütçe encümeni esbabı tayyi izah etsin.

BÜTCE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ İHSAN B. (Bayazıt) — Maddeyi okursam sebebi tay derhal tahakkuk eder.

MADDE 29 — Komisyonlara işin taallûk ettiği dairenin âmiri olan zat reislik yapar. Eksik aza ile komisyon toplanamaz. Kâtiplik vazifesini işin taallûk ettiği dairenin azadan olmayan kâtiplerinden biri yapar. (Bu fıkra ciheti askeriyeye şamil değildir.) Alelûmum komisyonların kararları ekseriyetle verilir. Reyler müsavi olduğunda reisin bulunduğu taraf tercih olunur. Muhalif kalan aza muhalefet sebeplerini kararın altına yazarak imzaya mecburdur. Rüesa ve malmemurları kendi namlarına gönderdikleri zatlerin rey ve kararlarından bizzat mesul olup bu mesuliyete namlarına gönderilen zatler de iştirak ederler.

Bu ibarenin siyakı sibakına nazaran bir takım memurların ne zaman vazife icra edeceğini gösterir bir madde olduğu için, encümeniniz ,bunu doğrudan doğruya bir kanun maddesi olarak telâkki etmedi. Onun için nizamname ile yapılır bir iş dendi. Maamafih Heyeti Celile nasıl karar verirse o karara ittibaa mecburuz. Kanaatimizce bu bir nizamname ile yapılır, kanuna girecek bir madde değildir.

MALİYE E. REİSİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim, bu kanun, komisyonlara mühim vazifeler vermiştir. Sonra o komisyon azalarını bazı vazifeleri yapmağa mecbur tutmuştur. O mecburiyet dolayısile bir takım mesuliyetler de izafe etmiştir. Zannederim ki, nizamname ile mesuliyet tevcih etmek doğru olmaz. Maddenin kalması faydalıdır.

BÜTÇE E. M. M. İHSAN B. (Bayazıt) — Biz ısrar etmiyoruz.

REİS — Maliye encümeni kendisinin 29 uncu maddesinin ipkasını talep ediyor. Bütçe encümeni de noktai nazarında ısrar etmiyor. Binaenaleyh Maliye encümeninin talebini reye koyacağım.

Maliye encümeninin 29 uncu maddesinin okunmasını kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 29 — Komisyonlara işin taallûk ettiği dairenin âmiri olan zat reislik yapar. Eksik aza ile komisyon toplanamaz. Kâtiplik vazifesini işin taallûk ettiği dairenin azadan olmayan kâtiplerinden biri yapar. (Bu fıkra ciheti askeriyeye şamil değildir.) Alelûmum komisyonların kararları ekseriyetle verilir. Reyler müsavi olduğunda reisin bulunduğu taraf tercih olunur. Muhalif kalan aza muhalefet sebeplerini kararın altına yazarak imzaya mecburdur. Rüesa ve malmemurları kendi namlarına gönderdikleri zatlerin rey ve kararlarından bizzat mesul olup bu mesuliyete namlarına gönderilen zatler de iştirak ederler.

REİS — Madde budur. Madde hakkında mütalea var mı? (Hayır sesleri). O halde maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şu halde 29 uncu madde 30 olarak okunacaktır.

MADDE 30 — Artırma ve eksiltme, işin taallûk ettiği dairede ve müsait değilse belediyede yapılır. Artırma ve eksiltmenin açılması zamanı o yerdeki posta ve telgraf saati ayarı ile ve umumî mesai saati bitmeden en az bir saat evvel olmak şartile tesbit edilir.

REİS — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kapalı zarf usulü

MADDE 31 — Birinci maddede gösterilen artırma ve eksiltmelerde kapalı zarf usulü esastır. 40 mcı maddede gösterilen işlerde açık artırma ve eksiltme 44 üncü maddedeki hallerde dar alım (mahdut eksiltme) ve 45 inci maddede sayılan işlerde pazarlık ve 49 uncu maddede

gösterilen hususlarda emanet suretile iş yapılır.

REFİK ŞEVKET B. (Manisa) — Efendim, bu maddede bir düstur konuyor. Birinci maddedeki artırma ve eksiltmelerde kapalı zarf usulü tatbik olunur. Sonra istisnalar sayılıyor. Şu maddede şu ve şu maddede şu gibi. . .

Bendeniz belki unutulmuş maddeler bulunur da ileride müşkülâta tesadüf olunur endişesile Heyeti Umumiyeye bir şekil teklif ediyorum. (İşbu kanunda gösterilen hususlar haricinde kalan bütün artırma ve eksiltmelerde de kapalı zarf usulü tatbik olunur.) diye tasrih edilmesini münasip görüyorum. Bu şekilde kabul olunursa müşkülâtın önüne geçilmiş olur. Takririmi takdim ediyorum.

Yüksek Reisliğe

Maddenin (İşbu kanunda gösterilen hususlar haricinde kalan bütün artırma ve eksiltmelerde kapalı zarf usulü tatbik olunur.) şeklinde tadilini teklif ederim.

Manisa
Refik Şevket

REİS — Tadil teklifi hakkında mütalea var mı?

BÜTÇE En. M. M. İHSAN B. (Bayazıt) — Efendim, burada kapalı zarf usulü esastır. Diğer kaparı zarf haricinde ne gibi şeyler varsa onlar maddelerinde gösterilerek sayılmıştır. Alelitlak kapalı zarf usulü haricinde kalanlar şu şekillere tâbidir, denirse bir çok mahzurlar tevellüt edebilir. Artırma ve eksiltmenin 3 - 4 şekli vardır. Bunların kapalı zarf usulü haricinde olarak kendilerine mahsus muameleleri vardır. Bu muameleler kanunda tayin edilen usullere tâbi olacaktır. Yani kapalı zarf usulü haricinde alelitlak bir usul takip edilmiyor. Bunu ihtisar edersek zannedersem müşkülâtı dai olur. Her halde bırakılması muvafıktır.

REFİK ŞEVKET B. (Manisa) — O halde vazgeçtim efendim.

REİS — Takrir geri alınmıştır, efendim.

Yalnız bu madde içinde tadil edilecek bir nokta var. Demin kabul edilen madde dolayısile madde numaraları değişmiştir. Ona göre icap eden değişiklik yapılmak suretile maddeyi reye arzediyorum efendim. Kabul edenler . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 32 — Kapalı zarf usulile yapılacak artırma ve eksiltmelerde teklif mektubu mühürlü bir zarf içerisine konulur ve zarfın üzerinde talibin ismi ve adresi yazılır. Bu mühürlü zarf muvakkat teminata ait makbuz veya banka teminat mektubu ve diğer istenilen vesikalarla birlikte başka bir zarfa konularak bu zarf ta mühürlenir. Bu dış zarfın üzerine yalnız teklif mektubunun hangi işe ait olduğu işaret olunur.

Teklif mektuplarında şartnamenin tamamen okunup ve kabul edildiği ve teklif olunan fiatlerin hem yazı hem de rakam ile açık olarak yazılması ve hâk ve silinti olmaması lâzımdır.

REİS — Mütalea var mı? Maddeyi kabul edenler . . . Etmeyenler . . . Kabul edilmiştir.

MADDE 33 — Teklif mektupları artırma ve eksiltmeyi açma saatinden bir saat evveline kadar sıra numaralı makbuzlar karşılığında artırma ve eksiltmeyi yapacak komisyonun reisliğine verilir. Verilen makbuz numaraları zarfın üzerine işaret edilir. Bu müddet tamam olunca reis ve aza ile kâtip hazır olmak şartile bir zabıt varakası yapılır ve bu her üçü tarafından imzalanır.

REİS — Mütalea var mı? Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 34 — Teklif mektupları 33 üncü maddede gösterilen saate kadar yetişmek üzere iadeli taahhütlü mektup şeklinde de gönderilebilir. Bu takdirde dış zarfın mühür mumu ile iyice kapatılmış olması, talibin ismile açık adresinin ve teklif mektubunun hangi işe ait olduğunun yazılması lâzımdır. Postada olacak gecikmeler kabul edilemez. ve geç gelen mektubun tesellüm zamanı bir zabıtla tevsik olunur.

REİS — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ...Kabul edilmiştir.

MADDE 35 — Artırma ve eksiltmenin gün ve saatinin geldiğinde zarflar açılmadan evvel 33 üncü maddeye göre yapılan zabıt okunarak heyet azasına imza ettirilir. Bundan sonra zarflar numara sırasile birer birer açılarak artırma ve eksiltmeğe girmek için aralarında aranılan umumî ve hususî şartlar yapılmış ve teminatın verilmiş olup olmadığı aranılır ve neticede kimlerin artırma ve eksiltmeğe kabul edildiği orada bulunanlara söylenilir.

Kabul edilmeyen talipler iç zarfları açılmayarak kendilerine veya vekillerine geri verilir.

REİS — Mütalea var mı? Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 36 — İç zarflar açılmadan evvel teklif sahiplerinden başkası artırma ve eksiltme odasından çıkarılır. Bundan sonra teklif mektupları yine numara sırasile birer birer açılarak reis tarafından yüksek sesle okunur. Şartnameye muvafık olmayan veya içinde şartname dışında şartları bulunan tekliflere itibar edilmez.

Tekliflerin tetkiki neticesinde en uygun bedel teklif eden anlaşıldıktan sonra bu bedelin lâyık hadde olup olmadığına bakılarak ihalenin yapıldığı veya 39 uncu maddenin hükmüne göre ait olduğu vekâlet veya dairenin tasdikına bağlı kaldığı veyahut eksiltme veya artırma hükümsüz sayıldığı veya şartnameye muhalif olmayan bazı teknik meselelerin tetkiki için kararın başka güne bırakılması icap ettiği takdirde bu hususun artırma ve eksiltmeğe girenlere tebliğ ve

yni celsede komisyon kararı yazılarak heyet zasına imza ettirilir.

Komisyon kararlarına kabul edilen teklifin ulâsası ve ihale yapılmadığı ve kabul edilmeen teklifler bulunduğu takdirde kabul edilmeiklerinin sebepleri mutlaka yazılır.

REİS — Mütalea var mı? Maddeyi kabul denler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 37 — Bir kaç talip tarafından ayni at teklif edildiği ve bu fiat lâyık hadde görülüğü takdirde ayni celsede yalnız bu taliplerin omisyon odasında ve önünde yazacakları ikin teklif varakaları alınarak bunlardan en müsafiat teklif edene ihale yapılır. Şayet ayni fiat eklif eden taliplerden teklifleri posta ile gönermiş olanlar bulunursa tebliğ tarihinden itiaren 24 saat zarfında yeni bir fiat teklif etmeeri komisyonca bu taliplere bildirilir. Bu ikinci efa yapılan teklifler de, bir birinin ayni olursa ura ile ihale yapılır ve keyfiyet zabıtla da tevk olunur.

REİS — Söz isteyen yoktur. Maddeyi kaul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 38 — Artırma veya eksiltme esnanda hazır bulunmayan ve noterlikten musadak vekâletnameyi hâmil vekil göndermeyen eklif sahipleri ihalenin tarzı icrası hakkında şikâyet dermeyan edemezler.

REİS — Maddeyi kabul edenler ... Etmeenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 39 — Artırma ve eksiltme komisonlarının katî ihaleye salâhiyetli olmadıkları işerde yukarı makamın ihale üzerindeki tasdik eya reddi hakkındaki son emrini zarfların açılığı tarihten itibaren 15 gün içinde taliplere ildirmesi mecburidir.

Bu müddetin sonunda tebligat yapılmazsa alip taahhüdünden dönebilir. Tebligatın 15 gün çinde yapılmamasından dairenin uğrayacağı zaarlardan dolayı sebep olanlar hakkında kanunî akibat yapılır.

REİS — Mütalea var mı? Maddeyi kabul denler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 40 — Kapalı zarf usulile yapılan artırma ve eksiltmelerde talip çıkmadığı veya eklif olunan bedel komisyonca lâyık hadde görülmediği takdirde ya yeniden artırma ve ekslitme açılır veyahut Hazine menfaatine uygun olmak şartile artırma ve eksiltmenin bitişi tarihinden itibaren bir ay içinde iş pazarlıkla yapılır.

REİS — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyener ... Kabul edilmiştir.

Açık artırma ve eksiltme

MADDE 41 — Aşağıdaki işlerde açık artırma ve eksiltme usulü tatbik olunur:

A) Tahsili ve ihalesi hususî nizamlara göre yapılacak resimler,

B) Senelik tahmin edilen icar bedeli beş bin liraya kadar olan gayrimenkullerin kiraya verilmesi ve kıymeti beş bin liraya kadar olan gayrimenkullerin satılması,

C) Tahmin edilen bedeli beş bin lirayı geçmeyecek alım ve nakil işleri,

D) Keşif ve tahmin bedeli on bin lirayı geçmeyecek istikşaf, inşa, tesis ve tamir işleri.

REFİK ŞEVKET B. (Manisa) — Hükûmet; «Müzayede ve ihalesi hususî nizamlara göre yapılacak rüsum.», Bütçe ve Maliye encümenleri «Tahsil ve ihalesi hususî nizamlara göre» demiş. Buradaki tabirler niçin tebdil ediliyor?

Sonra (Hususî nizamlara göre) deniyor. Bunlar hakkında acaba kanunlar yok mudur? Bunlar hangi resimlerdir? Eğer kanunlarda varsa burada (nizam) demekle, o kanunları istisna etmiş oluruz.

MALİYE E. R. HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim eski balık nizamnameleri vardır. Bu gün yaşayor.

REİS — Sayd mahi rüsumuna ait nizamnameler ..

HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Bunların rüsumuna ait hükümler vardır. Bunların yerine henüz bir kanun ikame edilmemiştir. Onları kastediyoruz. Bunlar, kanun hüküm ve mahiyetindedir.

REFİK ŞEVKET B. (Manisa) — Yani kanun yoktur.

HASAN FEHMİ B. (Devamla) — O nizamnamelerle de, resim cibayet olunur. İsmi nizamnamedir. Fakat kanun kuvvet ve mahiyetindedir.

REFİK ŞEVKET B. (Manisa) — Buna bir şey dediğim yok. Bunda mutabıkız. Bu maddenin içerisinde yalnız nizamname dersek, şayet ayrı bir kanunla ihale ve müzayedesi veya tahsili, hususî hükme tâbi bir kanun varsa, yalnız nizamnameyi kabul etmiş, kanunu ayrı bırakmış oluruz. Bundan kurtulmak için, oraya bir (kanun) kelimesinin ilâvesine lüzum yok mudur?

BÜTÇE E. M. M. İHSAN B. (Bayazıt) — Hususî kanun ve nizamnamelerde dersek kanun da varsa onu da temin etmiş oluruz.

MÜKERREM B. (Isparta) — Hususî hükümler dersek daha iyi olur.

MALİYE E .R. HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Hüküm olamaz, o zaman işin içine teamül de girer.

REİS — « Tahsil ve ihalesi hususî kanun ve nizamlara göre » yapılacak ... (A) fıkrası böyle oluyor. Başka bir şey yoktur. (A) fıkrasında bu tashihile beraber maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 42 — Açık artırma ve eksiltmelerde talipler ilân olunan gün ve saatte o işe ait peyler sürülmeğe başladığı dakikaya kadar teminatlarını vermek şartile ihale yapılıncaya kadar artırma ve eksiltmeye iştirak ederler. Ancak komisyon reisi peyler sürülmeden evvel taliplerin evrakını tetkik ederek kimlerin artırma ve eksiltmeye girebileceklerini söyler ve giremeyecek taliplerin evrak ve teminatlarını geri vererek kabul edilmediklerinin sebeplerini anlatır ve bu husus taliplerin önünde bir zabıtla tesbit edilir. Zaptın tanziminden sonra evvelce teminatını vermemiş olan talipler artırma ve eksiltmeye iştirak ettirilmez. Zabıt yapıldıktan sonra reis talipleri şartnameyi imzaya ve pey sürmeğe davet eder. Sürülen peyler tutulacak artırma ve eksiltme kâğıdına yazılır ve pey sahibi tarafından imza edilir veya mühürlenir. Peyden el çekenler keyfiyeti artırma ve eksiltme kâğıdına yazmağa ve imzaya mecburdurlar. İmza etmezlerse komisyon kararın altına meşruhat verir.

Artırma ve eksiltme neticesinde rağbet kesildikten sonra son pey lâyık hadde görüldüğü takdirde 39 uncu madde hükümleri göz önünde bulundurulmak şartile talibine ihalesi yapılarak bunu gösteren bir karar mazbatası tanzim edilir. Son pey lâyık hadde görülmediği takdirde heyet reisi artırma veya eksiltmenin hangi güne bırakılmış olduğunu alâkalı olanlara tebliğ eder ve bu husus hakkında ayni suretle karar mazbatası tanzim olunur.

REİS — Söz isteyen var mı? Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 43 — Açık artırma ve eksiltmelerde sürülen son pey lâyık hadde görülmediği veya talip çıkmadığı takdirde artırma ve eksiltme on gün uzatılır ve ihale günü tayin edilerek 7 inci madde hükümlerine göre bir defa ilân olunur. İkinci ihale gününde de ayni vaziyet hâsıl olursa bir ay içinde pazarlık suretile muamele tamamlanır.

Ancak pazarlığa iştirak edebilecek olanları haberdar etmek için icap eden tedbirler alınır.

REİS — Söz isteyen var mı? Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 44 — Açık artırma ve eksiltmelerde taliplerin rağbetini kıracak söz söylenmesi veya talipler arasında anlaşmağa daveti ima edecek işaretler ve artırma ve eksiltmenin doğruluğunu bozacak şekillerde müzakere ve münakaşalar yapılması yasaktır. Bu yasağa karşı gidenler komisyon kararile artırma ve eksiltme yerinden uzaklaştırılır. Tutulacak zabıt varakası üzerine haklarında kanunî takibat yapılır.

REİS — Mütalea var mı efendim? (Yok sesleri) Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Mahdut eksiltme

MADDE 45 — Fennî liyakat ve iktidarları tecrübe edilmiş firmalara ihalesi lüzumlu görülen tayyare, harp gemisi, harp mühimmatı alımı, askerî tesisat ve levazımı, liman, rıhtım, şimendifer, demiryolları inşası, büyük su tesisatı, büyük fabrika ve diğer sanayi tesisatile sıhhî tesisat işlerinin bir kaç firma arasında eksiltmeye konulması caizdir. Bu takdirde eksiltmeye girecek firmaların isimleri, yaptıkları işler, yapacakları işlerin benzerlerinden yaptırılmış ise bununla bunlara verilen fiatler ve mütehassısların (yapılacak iş hakkındaki keşif veya tahmin bedelleri) tasrih edilmek suretile vilâyet hususî idarelerile belediyeler için Dahiliye vekâletinden diğer Devlet dairelerile müesseseler için İcra Vekilleri Heyetinden karar almak şarttır. Bu suretle yapılacak eksiltme neticesinde ihale yapmak, ait olduğu vekilin kararına bağlıdır. Bu kabîl dar eksiltmelere alâkalı firmalar şartnamelerin kendilerine tebliği suretile çağırılır. Teminat usulleri bu eksiltmelerde de aynen tatbik olunur.

REİS — Maddeyi reye arzediyorum efendim. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Pazarlık

MADDE 46 — Aşağıda yazılı hallerde iş pazarlık suretile yapılabilir:

A) Artırma ve eksiltmeğe konulması faydalı görülmeyen müteferrik alımlar ile mekülât satışları ve küçük tamirler (Bunların miktarı kazalar için 200, vilâyetler için 500 ve merkez için 1 000 liradır).

Bu miktarların İcra Vekilleri Heyeti kararile cüzütam halindeki kıtalar için 5 000 liraya, acele ve mühimhallerde askerî alış verişler için 10 000 liraya kadar arttırılabilir.

B) Keşif bedeli kazalarda 1 000, vilâyetlerde 2 000, merkezde 4 000 lirayı geçmeyecek inşa ve tamir işleri (Nafıaya ait acele inşa ve tamir işleri de 5 000 liraya kadar pazarlıkla yaptırılabilir),

C) 51 inci maddede yazılı hallerde zararı müteahhide ait olmak üzere dairesi tarafından yaptırılacak alım, nakil, inşa ve tamir işleri,

D) Yalnız bir kimse elinde bulunan işler,

E) Güzel sanatlere mahsus ve muayyen sanatkâr veya işçilere emniyet edilebilecek matbaa ve el işleri,

F) Devlet daire ve müesseseleri veya her hangi bir hizmet için satın alınacak veya kiralanacak muayyen binalar ve gayrimenkuller,

G) Devlete ait para, senetler, altın ve gümüş külçeleri ve mücevher nakli,

H) Muayyen tarifeli nakil vasıtalarile yapı-

lacak nakil işleri (İlâna ve komisyon kararlarına bağlı değildir),

İ) Mukavele müddetinin bitmesinden evvel mücbir sebepler üzerine ihtiyacın temini için tekrar eksiltme açılamadığı veya açılıpta neticelenmediği takdirde mukavelenin feshinden itibaren en çok bir buçuk ay içinde yapılacak acele eksiltmeler (Bu müddet içinde yapılacak eksiltmeler toptan veya parça parça olabilir),

J) Miktarı 10 000 lirayı geçmeyecek istikşaflar,

K) Askerî zaruretler dolayısile gizli tutulması lâzımgelen şeyler,

L) Evvelden tasavvur edilmeyen ani ve fevkalâde bir vaziyetin çıkması üzerine acele olarak yapılmasına zaruret görülen alım, inşa ve nakil işleri,

M) Kısmî ve umumî seferberlik ilânında ve askerî hareketler sırasında ve manevra zamanlarında ordu ihtiyaçları Millî Müdafaa vekâletinin kararile pazarlıkla satın alınabilir. Bu hallerde yabancı memleketlerden bu maksatla yapılacak alımlar için Millî Müdafaa vekili harice lüzumu kadar mütehassıs komisyonlar gönderebilir.

N) İmali münhasıran muhterilerine ait beratlı eşya ve inhisara tâbi maddeler (İlâna lüzum yoktur),

O) Kullanışlarının hususiyetine binaen veya Hazine menfaati düşüncesile menşelerinde seçilip alınması iktiza eden şeyler (İlâna bağlı değildir),

P) Ordu için binek ve yük hayvanları Devlet müesseseleri için damızlık hayvanlar,

R) Artırma ve eksiltmelere talip çıkmaması veya talipler tarafından kabul edilemeyecek tekliflerin ileri sürülmesi halinde yapılacak işler.

E. J. K. N. O. R. fıkralarında yazılı hallerde behemehal D. F. G. H. İ. L. P. M. fıkralarında yazılı hallerde ihale bedeli 50 000 lirayı geçtiği takdirde İcra Vekilleri Heyetinden karar alınması şarttır.

Kullanışlarının hususiyetine veya imhali mümkün olmayan Hazine menfaatlerine binaen veyahut müstaceliyeti hasebile artırma yapmağa tahammülü olmayan menkul ve gayrimenkullerin icar muameleleri de Maliye vekâletinin muvafakatile pazarlık suretile yapılabilir.

REİS — Madde hakkında söz isteyen yoktur. Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 47 — Gerek kapalı zarf usulile gerek ayni surette yapılacak artırma ve eksiltmelerde talip çıkmamasını veyahut kabul edilmeyecek teklifler ileri sürülmüş olmasından dolayı yapılacak pazarlıklarda artırma ve eksiltme şartnamesindeki vasıf ve şartların değiştirilmemesi ve ihalenin tahmin edilen bedele göre Hazine nefine muvafık surette ve bir ay içinde neticelendirilmesi şarttır. Yeni ihale yapılıncaya kadar geçecek günler içinde ve ayni vasıfları muhafaza etmek üzere (ihale edilecek miktardan aşağı) günlük ihtiyaçlar nisbetinde pazarlıkla mal alınabilir. Ancak eksiltme şartnamelerinde ve vasıflarında mal bulunmamak yüzünden ihale geri kalmış ise, günlük ihtiyaçlar başka vasıfta alınabilir.

REİS — Madde hakkında söz var mı efendim? Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 48 — 46 ncı maddenin (A) ve (B) fıkralarındaki alışlardan başka yapılacak işlerde pazarlığın ne suretle yapıldığı ve ne gibi fiatler teklif olunduğu ve üzerine ihale yapılan kimselerin neden dolayı tercih edildiği pazarlık kararında da tasrih edilmek lâzımdır.

REİS — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 49 — 20 inci maddede katî teminata tâbi olduğu gösterilen pazarlık işlerinde mukavele yapılması mecburidir. Müteahhit mukavele tanzim etmediği veya mukavele hükümlerine riayetsizlik gösterdiği takdirde katî teminatı hüküm istihsaline hacet kalmaksızın Hazineye intikal eder. Bu yüzden husule gelecek Hazine zararı katî teminat miktarını geçtiği takdirde geçen miktar kendisine ayrıca hükmen ödettirilir.

Zarar az olsa da teminat geri verilmez.

REİS — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Emanet usulü

MADDE 50 — Aşağıdaki işler bir müteahhit araya girmeksizin dairesi tarafından veya daire namına resmen teşkil edilecek mesul heyetler elile emaneten yaptırılabilir:

A) Keşif bedeli (on bin) lirayı geçmemek üzere resmî dairelerin binaları, yolları, köprüler inşa veya tamiri;

B) Keşif bedeli (beş yüz bin) lirayı geçmemek üzere harp gemileri (onarılması) tamirleri;

C) Mevaddı infilâkıye imali ve istihkâmların inşa ve tamiri ile yasak mıntakalar içindeki arazi ve meyva ağaçları hasılatının toplattırılması;

D) Tuz çıkarma işleri;

E) Eksiltme veya pazarlık suretile ihalesi mümkün olmayan diğer inşa, tamir ve imal işleri (Bunların tahmil veya keşif bedelleri on bin lirayı geçtiği takdirde İcra Vekilleri Heyetinden karar alınması şarttır).

REİS — Madde hakkında söz isteyen var mı efendim? Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Umumî hükümler

MADDE 51 — 26 ve 48 inci maddelerde sayı-

lan hükümler haricinde her ne suretle olursa olsun müteahhit tarafından mukavelenin infisahına sebebiyet verildiği takdirde taahhüdün ifa edilmemiş kısmı infisah tarihinden itibaren en çok bir ay içinde açık artırma ve eksiltmeğe konulur. Artırma ve eksiltme yapılmağa tahammülü olmayan acele hallerde bozulan mukaveleye ait taahhütlerin gerisi pazarlık suretile temin edilir. Eksiltme suretile yapıldığı takdirde ikinci ihalenin yapılmasına kadar geçecek zaman içinde ihtiyaç görülen alışlar ve sair işler zararı müteahhide ait olmak üzere parça, parça pazarlıkla yapılır. Bu takdirde ikinci aksiltme suretile artırma ve eksiltme müteahhidin evvelden bir kısmını ödediği taahhüt ile pazarlık suretile temin edilen kısım yekûnundan kalan miktarın konulması lâzımdır. Bu suretle yapılacak ihalelerden doğacak Hazine zararları birinci müteahhitten hükümle alınır.

İkinci artırma ve eksiltme neticesinde kararlaşacak bedeli lâyık had görmeyerek üçüncü artırma ve eksiltme yapılmağa ihtiyaç hâsıl olduğu takdirde müteahhitten istenilecek zarar birinci ihale ile ikinci ihale arasındaki farktan ibarettir.

Üçüncü ihale neticesi müteahhit lehine olduğu takdirde zarar üçüncü ihale ile birinci ihale arasındaki farktır.

REİS — Mütalea var mı efendim? Maaddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 52 — Gayrimenkullerin inşa ve tamirlerinde katî kabul tarihinden itibaren beş sene içinde malzemenin hileli olmasından veya inşa ve tamirin fennî icaplara uygun olarak yapılmamasından vukua gelecek zarar, ziyan borçlar kanununun 363 üncü maddesi mucibince müteahhide ikmal ve tazmin ettirilir.

Bu işin nezareti kendisine tevdi edilen mühendis, mimar ve memurlar hakkında da ayrıca adlî takibat yapılır.

REİS — Madde hakkında söz isteyen var mı efendim? Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmistir.

MADDE 53 — Artırma ve eksiltme işlerinde bedeller, tahmin edilen miktarı bulduğu takdirde lâyık had sayılır. Piyasa değişmelerinden dolayı mücbir bir sebeple bedeller arasında büyük bir fark hâsıl olursa esbabı mucibesi göz önüne alınır ve karar yazılır; ancak tahmin edilen bedelin tayin olunduğu günü takip eden günden en çok bir hafta evvel ticaret odası veya borsa veya mahallî belediye meclislerinden o günkü piyasayı muhtevi alınacak vesika muhteviyatı tahmin edilmiş bedel sayılır.

REİS — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 54 — Artırma ve eksiltmeler katî zaruret olmadıkça işin mahiyetine göre en m sait fiatle temini mümkün olan mevsimlerde y pılır.

REİS — Maddeyi kabul edenler ... Etm yenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 55 — Başka başka talipler tarafı dan verilmesi mümkün olan muhtelif şeyler b eksiltmede toplanamaz.

İhaleleri ayrı ayrı yapılacağı tasrih edilme suretile ilânları bir arada yapılabilir. Anc artırma ve eksiltmeye veya pazarlık için kanu da yazılı hallerden istifade maksadile artırn ve eksiltme mevzuunu teşkil eden şeyler kısı lara bölünemez. Ancak talip çıkmadığı takd de alım şekillerini değiştirecek mahiyette olm mak üzere mühim alım ve hizmetlerin kısım ra ayrılması caizdir.

REİS — Maddeyi kabul edenler ... Etm yenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 56 — Tarihî, bedii kıymeti h olanlar müstesna olmak üzere millî emlâkin şin veya taksitle satılması veya icara verilm caizdir. Taksitlerin miktarı Maliyece tayin şartnameye yazılır.

Oturdukları köy veya kasabaların içinde ya yakınında hiç arazisi olmayan veya tasarr larındaki arazi miktarı 200 dönümden az bu nan ve bizzat ziraat ile meşgul çiftçi aile bedeli taksitle alınmak ve her aileye verilec arazi miktarı ellerindeki arazi ile birlikte m tin icabına göre 200 dönümü geçmemek üzere o köyde oturanlar tercih edilmek şartile kıy takdiri suretile millî araziden verilebilir. Em ki milliyenin satılması ve taksitlendirilmesi h kındaki hususî kanunlar hükümleri mahfuz

REİS — Maddeyi kabul edenler ... Et yenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 57 — İhalenin iktısabı katiyetinc sonra tekarrür eden bedele zam veya tenzil pılamaz. Ancak ihalesi merkezden mezuniyet tihsaline mütevakkıf olan alım, satım, inşaat, mirat, imalât işlerinde merkezden cevap alı cıya kadar eksiltmeyi yapan komisyona mu rer bedelin yüzde on beşinden aşağı olman ve teminatı katiye verilmek şartile teklif nacak zam veya tenziller kabul edilir. Bu dirde uhdesinde ihale icrası için istizan ed talibe keyfiyeti tebliğ ve zam veya tenzil i sını kabul ettiği halde iki talip arasında celseye mahsus olmak üzere alenî artırma eksiltme küşat edilerek en müsait bedel te edene ihale yapılır ve keyfiyet ait olduğu kâlet veya daireye bildirilir. Bundan sonra tık zam veya tenzil teklifleri kabul edilme

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etme ler... Kabul edilmiştir.

MADDE 58 — Mukaveleye bağlanan ma

veya hizmet ait olduğu vekâlet veya dairenin muvafakati olmadıkça başkasına devredilemez. Aksi takdirde mukavele bozulur. Ancak mesuliyet kendi üzerinde kalmak şartile ortak alabilir ve işi başkasına işletebilir. Muvafakatsiz devir sebebile mukavele bozulursa teminat akçesi irat kaydedilmekle beraber 49 ve 51 inci maddelere göre yapılacak pazarlık veya artırma ve eksiltme neticesinde çıkacak zarar birinci müteahhide hükümle ödettirilir. Millî emlâk satışlarında emlâk üzerindeki birinci derece ve birinci sıradaki ipotek hakkı mahfuz kalmak üzere alâkadar daireye sormaksızın dilediğine devir veya ferağ yapabilir.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 59 — Müteahhit iflâs ederse mukavele bozulur. Bundan bir zarar doğarsa 48 ve 50 nci maddelere göre muamele yapılır. Müteahhidin ölümü halinde ait olduğu daireler teminat akçesini geri verir ve mukaveleyi yok saymağa veya bir hafta içinde o işe lâzım teminatı vererek taahhüdün yapılmasına talip olan varislere devre salâhiyetlidir.

Müteahhit altı aydan fazla hapis cezası veya nefyile mahkûm olursa ihaleyi yapan dairenin kabul edebileceği bir vekil gösterilmek suretile iş devam eder. Aksi halde mukavele bozulur ve yalnız teminat irat kaydedilir.

REİS — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ...Kabul edilmiştir.

MADDE 60 — Bankaların verecekleri teminat mektupları yekûnu yatırılmış sermayelerinin yüzde ellisini geçmez, bu nisbet her banka için ayrı ayrı olarak Vekiller Heyeti kararile sermayelerinin yüzde yetmiş beşine çıkarılabilir. Bu haddi geçiren bankaların verecekleri teminat mektupları Devlet dairelerince üç sene müddetle kabul edilmez. Her teminat mektubunda daha evvel verilen teminat miktarlarının yekûnu gösterilmek mecburidir.

Maliye vekâletince tayin edilmiş olan yabancı bankalardan aldıkları teminat mektupları üzerine mektup veren millî bankaların bu suretle verdikleri mektuplar muhteviyatı birinci fıkradahi nisbete dahil değildir.

REİS — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Müteferrik hükümler

MADDE 61 — Kara ve deniz ve göllerdeki posta nakil işlerinde ve hususî vaziyeti olan balık avcılığında görülecek lüzum üzerine üç sene müddetli mukavele yapmağa ait olduğu vekâletler salâhiyetlidir. Hava nakliyatı işleri hususî kanununa tâbidir.

REİS — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ...Kabul edilmiştir.

MADDE 62 — Orman ihalelerinde mukavele müddeti Maliye ve Ziraat vekâletlerince tayin olunur. Ağıl, mandıra, ve sair tesisat yapılması meşrut olan arazi, kışlak ve yaylak icarı işlerinde dahi beş seneye kadar mukavele yapmağa Maliye vekâleti mezundur.

REİS — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ...Kabul edilmiştir.

MADDE 63 — Gerek kapalı zarf usulile gerekse açık suretle yapılan dikili ağaç satışları ait olduğu komisyonlarca lâyık hat kararı verildikten sonra ihaleleri Ziraat vekâletinden sorularak yapılır. Sorulma tarihinden sonra bir ay içinde tasdik veya reddi gösterir bir cevap verilmediği takdirde komisyon ihaleyi yapmağa salâhiyetlidir.

REİS — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 64 — Kiraya verilecek menkul ve gayrimenkullerin kira müddeti bir aydan az beş yıldan çok olamaz. Bu müddetin fazla kiraya verilmesi Hazine menfaatine uygun görülen menkul ve gayrimenkullerin kiraya verilmesi kanun çıkartmağa bağlıdır. Üç seneden fazla müddetle yapılacak kiraya verme işlerinde önceden Maliye vekâletinden izin alınması şarttır.

REİS — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 65 — Menkul ve gayrimenkullerin satış ve kiralarında mahallî komisyonlarının ne miktara kadar ihaleye salâhiyetli oldukları Maliye vekâletince bir nizamname ile tayin olunur.

REİS — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 66 — Resmî daireler ve müesseseler arasında artırma ve eksiltme işleri kıymet takdiri suretile yapılır. Her iki daire kıymette anlaşmazlarsa bedel 28 inci maddede gösterilen komisyonlar tarafından takdir edilir. Bu tarzdaki artırma ve eksiltme maliyenin muvafakatile yapılır.

Dr. MUSTAFA B. (Çorum) — Resmî daireler meyanında idarei hususiye ve belediyeler de dahil midir? Yani idarei hususiyeden her hangi birisi alacaksa?....

Mal. E. R. HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim, idarei hususiye elbette, resmî dairelerdendir. Maliyeye ait bir binanın müzayedesine iştirakinde bu iki daire pazarlık mı edecekler?

DAHİLİYE VEKİLİ ŞÜKRÜ KAYA B. — İdarei hususiye mefhumuna, belediyelerin de dahil olması lâzımgelir.

BÜTÇE E. M. M. İHSAN B. (Bayazıt) — Bu, münaziünfih bir meseledir. Daha katî surette halledilmemiştir.

DAHİLİYE VEKİLİ ŞÜKRÜ KAYA B. — O halde zamanı gelmiştir, halledelim.

REİS — Bu maddede mi halledeceğiz?

BÜTÇE E. M. M. İHSAN B. (Bayazıt) — Müsaade buyurunuz efendim. Bendeniz bu münaziünfih meselenin gene bir ihtilâfa yol açmaması için arzettim. Dahil olduğu kanaatindeyim. Onun için de, müsaadenizle birinci maddeyi okuyorum. « Umumî, mülhak ve hususî bütçelerden belediye dahil » demişiz. Hususî bütçe dediğimiz zaman, belediyeleri zikretmeğe lüzum vardır. Hususî bütçelerden sonra « belediye dahildir» diye birinci maddede tasrih etmişiz. Tereddüde mahal kalmamak için, ve birinci madde ile tenazur teşkil etmesi için belediyeleri de dahil edelim.

DAHİLİYE VEKİLİ ŞÜKRÜ KAYA B. — Sarahatte fayda vardır.

Mal. E. R. HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Zaten muhasebei umumiye kanunu hususî bütçelerin ne demek olduğunu tayin etmiştir. Bir iltibas olmasın diye hususî bütçeler derken, belediyeler de dahildir, dedik.

İHSAN B. (Bayazıt) — Onu oraya koymaktan maksat, muhakkak idarei hususiyelerde belediyeler dahil mi, değil mi diye bir şüphe olmaması için belediyeleri tasrih ettik. Şimdi bu aşağıdaki maddede belediyeleri de kastediyorsak belediyelerin dahil olduğunu zikredersek bundan hiç bir ziyan gelmez. Fakat onu çıkaracak olursak ileride bir külfete, bir tefsire ihtiyaç messeder.

İSMET B. (Çorum) — İdarei hususiyelerde, belediyeler dahil değildir. Fakat hususî bütçelerde dahildir.

DAHİLİYE VEKİLİ ŞÜKRÜ KAYA B. (Muğla) — Tabiratımızda biraz tehalüf var. Mahallî idareler dediğimiz vakit belediyeler dahildir. İdarei hususiyeler dediğimiz zaman belediye dahil değildir. Binaenaleyh «belediyeleri» zikretmekte faide görüyorum. Mademki birinci maddede zikredilmiştir, bu maddenin müzakeresinde de encümenin mütaleası zapta geçmiştir, bu itibarla 66 ncı maddede belediyeler dahil olmak lâzımgelir.

İSMET B. (Çorum) — Efendim, Hasan Fehmi Beyefendi izah ettiler. Bendeniz de bu meseleyi tebarüz ettirmek için bir daha tekrar edeceğim. Muhasebei umumiye kanunu, mahallî bütçenin mahallî varidat ve sarfiyatı ihtiva eden bütçe olduğunu söyler. Artık bunun üzerinde fazla tafsilât vermeğe lüzum yoktur zannederim.

DAHİLİYE VEKİLİ ŞÜKRÜ KAYA B. (Muğla) — Reis Beyefendi! belediye birinci maddede zikrediliyor. Eğer bu maddede zikredilmezse, resmî daireler arasında bu maddenin istihdaf ettiği mananın anlaşılmaması ihtimali vardır. Sarahatte faide vardır.

REİS — Evet, bu maddeye bu kelime girmezse söylenilen maksadı ifade etmez. Sarahaten koymak lâzımdır. Bu mesele hakkında encümenin noktai nazarı nedir?

MALİYE ENCÜMENİ REİSİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Resmî daire ve müesseseler dedikten sonra (belediyeler dahil) kelimesini ilâve edelim, bahis kapansın. Belediyeleri ayrı gayri görmüyoruz.

REİS — Belediyeler kelimesinin ilâvesini encümen kabul ediyor mu?

BÜTÇE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ İHSAN B. (Bayazıt) — Kabul ediyoruz.

REİS — O halde 66 ncı maddeyi tadil veçhile tekrar okuyacağız:

MADDE 66 — Resmî daireler ve müesseseler [Belediyeler dahil] arasında arttırma ve eksiltme işleri kıymet takdiri suretile yapılır. Her iki daire kıymette anlaşamazlarsa bedel 28 nci maddede gösterilen komisyonlar tarafından takdir edilir. Bu tarzdaki arttırma ve eksiltme maliyenin muvafakatile yapılır.

REİS — Maddeyi bu şekilde reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 67 — Fuzulî işgalden dolayı ecrimisil mahkemece takdir olunur. Mukavelenin bitmesinden sonra geçen günlerin icar bedeli, mukavelede ahkâmı hususiye mevcut ise ona göre; yoksa ecrimisil olarak hüküm ve tahsili emval kanununa göre tahsil olunur. Ekili arazinin tahliyesi mahsulün kaldırılmasına kadar yapılmaz.

REİS — 67 nci maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 68 — Vilâyet hususî idarelerine ait artırma ve eksiltme ve ihale bu kanunun hükümleri içinde doğrudan doğruya vilâyet daimî encümenlerince yapılır. Belediyelerin artırma ve eksiltmelerinde bu kanun hükümlerinin tatbik şekilleri belediye encümenlerince kararlaştırılır.

REFİK ŞEVKET B. (Manisa) — Efendim, bu kanunun hükümlerinin tatbik şekilleri belediye encümenlerince kararlaştırılır, diye bir cümle geçiyor. Bu ne demektir?

MALİYE ENCÜMENİ REİSİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Bu kanunun muhtelif yerlerinde nizamnamelerden bahsolunuyor ve muhtelif yerlerinde Maliye vekâletinin talimat ve müsaadelerinden ve sairesinden bahsediliyor. Belediye encümenleri bu gibi işlerde usul ve talimatı kendileri vazedeceklerdir.

REFİK ŞEVKET B. (Manisa) — Bir kanunun tatbik şekli, ancak nizamname ile tayin olunur. Teşkilâtı esasiye kanunu mucibince konulan tabire göre bu gibi encümenler kanunun tatbiki şekline ait nizamnameler vazedemezler. Yalnız kanun hükümlerinin tatbikına munhasır olmak üzere emirler, talimatnameler verebilirler. Onun için bendeniz o ibareyi muvafık görmüyorum. Bu fıkrayı çıkaralım. Çünkü kanu-

nun tatbik şeklini mübeyyin encümenlere salâhiyet verilmesini katiyen doğru bulmuyorum.

REİS — Bu kanunun hükümlerinin tatbik şekilleri belediye encümenlerince kararlaştırılır, fıkrasına itiraz ediyorlar ve tayyını teklif ediyorlar.

Mal. E. R. HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Belediyeler muhtar bir idare oldukları için biz bu yeni nizamnamelerin teferruatını takdiri kendilerine bıraktık, maksadımız budur. Umumî nizamnameler ahkâmına tâbi olsun deniliyorsa buna da diyeceğimiz yoktur.

REİS — O halde bu son fıkranın tayyını reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Maddeyi bu şekilde kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Dr. MUSTAFA B. (Çorum) — Müsaade buyururlar mı Reis Bey, bir madde teklif edeceğim.

REİS — Buyurun.

Dr. MUSTAFA B. (Çorum) — Efendim, müteferrik hükümlerden sonra, yani cezaî maddelere geçilmezden evvel mühim bir meselenin halli için teklifte bulunmak istiyoruz. Bu da şudur: Malûmu âliniz Hilâliahmerin iki mühim vazifesi vardır: Bunlardan birisi, hali sulhta âfat ve saireden mutazarrır olan halkı himaye etmek, diğeri de, hali harp için hazırlanmaktır.

Hali harp için hazırlanacak mevat daha ziyade mualecatı sıhhiye, bilhassa pansuman malzemesidir. Bunların munhasıran harp zamanı için şimdiden elde bulundurulması lâzımdır. Çünkü bunlar öyle mevattır ki kıymetçe pahalı dahi olmasalar, ani ihtiyaçlar anında derhal memleketin her tarafından teminlerine imkân yoktur. Temenni ederiz ki harp olmasın. Fakat harp olmadığı müddetçe elde bulundurulması icap eden bu mevaddın kısmen bozulmaları imkânı da vardır. Binaenaleyh muayyen zamanlarda bunların değiştirilmesi lâzımdır.

Binaenaleyh gerek Millî Müdafaa vekâleti, gerek Sıhhat vekâleti ve sair resmî daireler, resmî ve mülhak bütçelerle idare edilen müessesat, malzeme ve eczayi tıbbiye aldıkları zaman bunları doğrudan doğruya Hilâliahmerden alsalar, hem bu suretle serveti milliye ile elde edilmiş olan ecza ve malzeme satın alınır, hem de Hilâliahmerin elinde daima taze olarak bunlar bulunur (Bravo sesleri). Bendeniz bu hususta bir madde teklif ediyorum.

REİS — Efendim, Mustafa Beyin teklifi bir madde ilâvesi hakkındadır.

Mustafa B. teklifinizi kendiniz okuyunuz (Reçete yazmış sesleri).

Dr. MUSTAFA B. (Çorum) — Okuyayım efendim:

MADDE — Umumî, mülhak, mahallî ve hususî bütçelere mevzu tahsisat ile mubayaa olunacak tıbbî ecza, alât ve edevat ile hastane eşyası bu kanun hükümlerine tâbi olmaksızın Hilâliahmer merkezi umumisi ihtiyat malzemesi mevcudundan ve kullanılmamış olanlarından bedeli peşin verilmek üzere maliyet fiatile satın alınır.

REİS — Teklif edilen madde budur. Reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ..., Müttefikan kabul edilmiştir. Binaenaleyh 69 uncu madde olmuştur.

MALİYE En. REİSİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Mustafa Bey arkadaşımızın teklifile Heyeti Umumiyenin kabulüne iktiran eden maddenin prensibi kabul olundu. İfadede ufak bir pürüz vardır. Bunu ikinci müzakerede düzeltiriz. Bu kanun hükümlerine tâbi olmayacak denmeyecek (Hayır sesleri, müstesna olacak sesleri).

SALÂHATTİN B. (Kocaeli) — Maliyet fiatine ve kanundan hariç olarak alınacak.

HASAN FEHMİ B. — Yani pazarlıkla alınacak.

REFİK B. (Konya) — Bitti ve kabul edildi.

REİS — Bir teklif olursa ikinci müzakerede icabı düşünülür.

Ceza hükümleri

MADDE 70 — Hile, desise, vait veya tehdit ile yahut sair vasıtalarla diğer talipleri bu kanunda yazılı artırma ve eksiltmelere iştirakten çevirmeğe veya komisyon azaları üzerinde nüfuz kullanmağa teşebbüs edenlerle 43 üncü ve sair maddelerindeki memnu fiilleri yapanlar hakkında komisyonca bir zabıt varakası tutulur ve bu halleri tevsik edecek neler varsa bu zabıt varakasile birleştirilir. Bu evrak merkezde ise vekâlete, müesseselerde umum müdürlüğe ve vilâyetlerde ise valiye verilir. Vekâlet bu kabîl talipler hakkında muhasebei umumiye kanununun 27 nci maddesi mucibince muvakkat bir müddet için Devlet artırma ve eksiltmelerine iştirakten memnuiyet kararı verebilir.

Komisyonlar ile vali ve müdürü umumiler ve ciheti askeriyede âmiri adliler ihale gününde işe fesat karıştıran talipleri vaktin darlığı hasebile, mesuliyet kendilerine raci olmak üzere, yalnız o işe girmekten menedebilirler ve keyfiyeti yukarıdaki fıkrada tutulması mecburî olan zabıt varakasına ayrıca yazarlar.

Bu evrakta cezayi müstelzim ahval varsa bu makamlar tarafından mehakimi aidesi nezdinde kanunî takibata girişilir.

Komisyonlar tarafından tutulan zabıt varakaları aksi sabit oluncaya kadar muteberdir. Yukarıda yazılı mahkemeye intikal etmeyen idarî mukarrerat aleyhine alâkadarlar Devlet şûrasına müracaat edebilirler.

REİS — Mütalea var mı? Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 71 — 43 üncü maddede yazılı ce-

zayi müstelzim işleri yapanlarla mukavele yapıldıktan sonra fena niyetle taahhüdünü yapmayanlar veya yaptıkları sırada Devletin Hazinesini zararlandırıcı veya Devlet haysiyetini kırıcı mahiyette işler yapan veya iş yapılırken veya teslim olunurken hileli vasıtalar ve malzemeler kullananlar ve bu halleri iş tamamlandıktan ve teslim muamelesi yapıldıktan sonra dahi anlaşılanlarla bunların o işteki şerikleri veya mesul vekilleri hakkında ceza kanununda muayyen cezalar tatbik edilmekle beraber muvakkaten veya daimî olarak Devlet taahhütlerine girmekten memnuiyete mahkemece menedilirler.

REİS — İbarede bir yanlışlık var. « Memnuiyete mahkemece menedilirler» deniyor ki bu tabir yanlıştır « Devlet taahhütlerine girmekten hükmen menedilebilirler » denmelidir.

MÜKERREM B. (Isparta) — « Girmekten mahkemelerce memnuiyete mahkûm edilebilirler ».

REİS — Hepsi bir lâkırtıdır. « Devlet taahhütlerine girmekten hükmen menedilebilirler » veya « edilirler ».

MÜKERREM B. (Isparta) — Başka mana çıkmasın. Mahkeme hükmü ile olacaktır.

REİS — O halde, «mahkeme kararile menedilirler ».

MÜKERREM B. (Isparta) — « Memnuiyete mahkûm olurlar». Sonra her defa için mahkeme kararı olacaktır.

REİS — « Muvakkaten veya daimî olarak Devlet taahhütlerine girmekten mahkeme kararile menedilebilirler ». Maddeyi bu şekilde tashih ediyoruz. Maddeyi bu tashihle kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 72 — Bu kanun mucibince vazifelendirilen bilcümle memurlarla komisyon azaları vazifelerini kanunî icaplara göre bitarafane yapmazlar veya âkitlerden her hangi birinin zararını mucip olacak işe sebebiyet verilirse haklarında cezaî takibat yapılmakla beraber âkitlerin bu yüzden uğradığı zarar ve ziyanı da tazmin ile mükellef tutulurlar.

REİS — Mütalea var mı? Reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 73 — Müteahhitler ya bizzat veyahut vekil veya mümessilleri vasıtasile artırma ve eksiltme yapan devaire müracaat ederler. Hukukan vekil veya mümessil olmaksızın ve taahhüdün ifasına filî surette iştiraki bulunmaksızın asıl müteahhit olacaklarla birlikte veya onların gıyabında artırma ve eksiltmeyi yapacak devair ile münasebete girmek yasaktır.

Bu gibi kimselere komusyon ve sair namlarla para veren müteahhitlerin istihkaklarından o miktar kesilir. Ve bu müteahhitler bir daha resmî taahhütlere kabul olunmazlar.

REİS — Söz isteyen var mı? Reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 74 — 22 nisan 1341 tarihli ve 661 numaralı müzayede, münakasa ve ihalât kanunile buna müzeyyel 5 nisan 1926 tarih ve 799 numaralı, 31 mayıs 1926 tarih ve 878 numaralı, 26 mayıs 1926 tarih ve 1300 numaralı, , 17 kânunuevvel 1929 tarih ve 1740 numaralı, 29 teşrinisani 1933 tarih ve 2338 numaralı kanunlarla bu kanuna mugayir olan diğer ahkâm kaldırılmıştır.

REİS — Söz isteyen var mı? Reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE 1 — Hükûmetin salâhiyeti içinde olmak üzere gelecek senelere sari taahhütlerden bir milyon lirayı geçen işlerin bu kanunda yazılı hükümlerin bir kısmının veya tamamının dışında olarak İcra Vekilleri Heyetinin kararile ve müzakere usulü ile yapılması caizdir.

REFİK ŞEVKET B. (Manisa) — Efendim, muvakkat madde yeni yapılan kanun ile mevcut kanun arasında husule gelen ve yeni yapılan kanunlarla temini kabil olmayan hususatı, bahusus müktesep hakların ne şekilde muhafaza edileceğini gösteren kısa ömürlü maddelerdir. Halbuki bu kanuna bu maddeyi muvakkat olarak koyduğumuz zaman (Hükûmetin salâhiyeti içinde olmak üzere gelecek senelere sari taahhütlerden bir milyon lirayı geçen işlerin bu kanunda yazılı hükümlerin bir kısmının veya tamamının dışında olarak İcra Vekilleri Heyeti kararile ve müzakere usulü ile yapılması caizdir) dedikten sonra muvakkat madde mahiyetinde görülen bu madde, kanunla beraber mütemadi yaşamak vaziyetindedir. Esasen Hükûmetin teklifinde böyle bir şey yoktur. Esbabı mucibesinin ne olduğunu sormağa da hacet yoktur. Anlaşılması sehildir. Fakat Devlete ait artırma ve eksiltmelerde hakikaten etraflı ve hatta haddinden fazla mufassal olmak üzere yapılan bu kanunun içerisine girmesi akla gelip te girmemiş olan hemen hiç bir şey yoktur. Hükûmeti kapalı, açık, mahdut, pazarlık şekillerinde olmak üzere muhtelif salâhiyetlerle teçhiz ediyoruz. Bilhassa millî müdafaaya taallûk eden meselelerde, mercilere millî müdafaanın istilzam ettirdiği sürat ve ehemmiyetile mütenasip kudret ve kuvvet verilirken bu maddenin dahi buraya ilâve edilmiş olması, mevcut kanunun dışında bir de yeni bir usul olarak müzakere usulü diye bir usul çıkarmak doğru değildir. Kapalı zarf usulü vardır, münakasa usulü vardır, şu vardır, bu vardır; bir de müzakere usulü diye bir şey çıkarılmasını bendeniz doğru görmüyorum. Tensip buyurur-

sanız ve encümen de iştirak ederse mahiyeti itibarile muvakkat olmayan bu maddeyi kaldıralım (Doğru sesleri).

MALİYE En. REİSİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim, vakıa, Hükûmetin teklif ettiği projede bu madde görülmez. Fakat encümen bunu hâsıl olan zaruret ve ihtiyaç üzerine ilâve etmiştir. Herkesin iştirak edebileceği umumî münakasa, bir kaç firmanın iştirak edeceği mahdut münakasa var. Bundan başka miktarı şu kadar bin liradan aşağı olursa, pazarlık vardır. Şu kadar ki pazarlık şu kadar bin liradan fazla olan işlerde bu kanundaki ana ve esas hükümlere göre caiz değildir. Bu hükümleri kabul ettik.

Ati senelere sari taahhüdat, kanunlarında verilmiş bazı müsaadeler mevcuttur. Bunlar da bir firmaya yaptırılması icap eden, gerek teknik cepheden, gerek esas mülâhaza ile bir firmaya yaptırılması icap eden işler olabilir. Bu işler bu kanunda esaslı ve devamlı hüküm olmak üzere tertip edilen usuller haricinde kalır. Bunlar için Hükûmete bir mezuniyet vermek lâzımdır. Meselâ, bir fabrika kurulması icap eder ki o fabrika ne umumî, ne mahdut ve ne de pazarlık hakkındaki usullere sığmıyor. Hükûmet bu sefer mecbur olacaktır yeni bir kanun istemeğe. Bunu İcra Vekilleri Heyeti kararına bağlayabiliriz, bir vekâlete bırakmayız, fakat o nevi işlerde Hükûmet sizden hususî kanun istemek zaruretinde kalacaktır. İşte bu suretle yapılması icap eden işler, bu muvakkat madde ile temin edilmiş olur. Vaziyet budur. Çünkü pazarlıkla veriliyor diyor. Bir milyondan yukarı bir firmaya ihalesi icap eden işler; vakıa kanunun içinde pazarlıkla yapılacak işler diye bir fasıl var amma vilâyetlerde şu kadar lira, kazalarda şu kadar lira. merkezde şu kadar miktar deniyor. Müstacel işlerde, harekâtı askeriyede şu miktarda, şu şekilde diye bazı esas ve rakamlar tesbit ediliyor. Burada ise bir firmaya gerek fennin icabı, gerek sair mülâhazalarla yaptırılması icap eden işlerin Hükûmetçe, pazarlıkla verilebilmesini temin için konmuş bir hükümdür. Takdir sizindir.

REFİK B. (Konya) — Söyledikleri sebepler, zaruretler bu şekilde gelecek senelere sari taahhüdü tazammun eden kanunlar çıkarıldığında bir madde olarak kanuna konmasında bir mahzur var mı?

MALİYE En. REİSİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Çıkmış olan kanunları ne yapalım? Mevcut olan kanunlara deniliyor. Zaten birinci fıkra çıkmış kanunları kastediyor. Daha vuzuh verilebilir. Hükûmetin salâhiyeti dahilinde olmak üzere, çıkmış olan kanunların vaziyetini kurtarmak içindir. Bundan sonra verilecek mezuniyet ve salâhiyetler için kanunlarına hüküm korsunuz.

REFİK ŞEVKET B. (Manisa) — Efendim; Hasan Fehmi Beyefendinin izahatından sonra daha iyi anlaşıldı ki bu maddeye lüzum yoktur. Hükmü, çıkmış olanlara sari olduğu maksadını ifade edecek şekilde dahi yazmağa lüzum yoktur. Çünkü mahiyeten böyle bir ihtiyacın ancak ve ancak şu veya bu, Devlet demiryolları gibi Millî Müdafaa gibi, Nafıa gibi milyonlar sarfeden müesselere şamil olması lâzımgeleceğine göre içerisinde gayet sarih hüküm vardır. Bunun için verilen izahatı gayrikâfi gördüm ve tay hususundaki noktai nazarımı tekrar eder ve kabulünü rica ederim ve bu mesele bilhassa encümenden evvel Hükûmetin noktai nazarını bilmemiz lâzımgelir. Bu hususta Hükûmetin teklifinde bir şey yoktur. Maliye, Nafıa ve Millî Müdafaa gibi müesselerin bu ihtiyacın neden doğduğunu ve varsa neye maddeye konmadıklarını sormak hakkımızdır.

MALİYE E. Rs. HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Meri bulunan, müzayede, münakasa ve ihale kanununda Nafıa, büyük işleri için o kanunun hükümlerine tâbi olmak mecburiyetinde değildir. Vekâlet, işlerinde muhayyerdir. İsterse pazarlıkla da iş yapabilir. Şimdi ati senelere sari bir takım taahhüdat vardır. Bunlar, bu kanunla, kökünden kalkıyor. Ati seneler için kanunî salâhiyetini istimal edebilmesi için, bu muvakkat maddeyi koymak lüzumunu hissettik. Bugün yaşayan kanunda bu hüküm umumî olarak bakidir. Binaenaleyh takdir Heyeti Celilenindir.

REİS — Başka söz isteyen var mı?

RÜŞTÜ B. (Bursa) — Hükûmetin noktai nazarı nedir?

REİS — Hükûmetin bir noktai nazarı olsaydı söylerlerdi. Refik Şevket Beyin takriri vardır, okutacağım:

Yüksek Reisliğe

Birinci muvakkat maddenin tayyını teklif ederim.

Manisa
Refik Şevket

REİS — Tay hakkındaki takriri okuttum. Takriri reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Tay teklifi kabul edilmiştir.

MADDE 75 — Bu kanun çıktığı tarihten altı ay sonra muteberdir.

RÜŞTÜ B. (Bursa) — Nereden çıktıktan sonra.

SALÂHATTİN B. (Kocaeli) — (Çıktıktan sonra) demek kâfi değildir.

REİS — « Bu kanun neşri tarihinden 6 ay sonra muteberdir » . Bu şekilde muvafık mı efendim? (Muvafık sesleri). Maddeyi bu şekilde kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 76 — Bu kanun hükümlerini yapmağa İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etme-

yenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun ikinci müzakeresi, müddeti zarfında yapılacaktır.

3 — İstanbulda ve vilâyetlerde belediye dairelerî namına istimlâk olunacak mahallerin istimlâk sureti hakkındaki kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair 1/430 numaralı kanun lâyihası ve Dahiliye, Maliye, Bütçe ve Adliye encümenleri mazbataları [1]

REİS — Müsaade buyurursanız bu kanunu da çıkaralım.

REFİK ŞEVKET B. (Manisa) — Bu büyük bir kanun efendim (10 maddeliktir sesleri).

REİS — Ne yapalım, ruznamede sıra ona geliyor.

Lâyihanın heyeti umumiyesi hakkında söz isteyen var mı efendim?

ŞÜKRÜ B. (Çanakkale) — Müstaceliyet için karar almak lâzım.

REİS — Ne kararından bahsediyorsunuz rica ederim, ruznameye geçmiştir.

ŞÜKRÜ B. (Çanakkale) — Bir defa müzakere edilmesi için.

SALÂHATTİN B. (Kocaeli) — Hayır iki defa müzakereye tâbi olacaktır.

REİS — Kanunun heyeti umumiyesi hakkında müzakere açılmıştır. Söz isteyen var mı?

İSMAİL B. (Şebin Karahisar) — Efendim, bu maddenin Hükûmetten gelen şeklin başlığında: İstanbulda ve vilâyatta devairi belediye namına istimlâk olunacak mahallerin sureti istimlâki hakkında 21 kânunusani 1329 tarihli kanunun bazı maddelerini muaddil kanun lâyihası, deniyor.

Sonra Adliye encümeni bunu (Belediyelerce yapılacak istimlâk hakkında kanun lâyihası) demiş ve bu tâbiri kaldırmış. Bunun gelmesindeki saik, ekseriyetin malûmudur, İstanbuldaki istimlâklerde vukua gelen müşkilâttan doğmuş bir şeydir. Şimdi bu kanunun asıl ruhunu 3 üncü madde teşkil etmektedir ki heyeti umumiyesinin formülüdür. Burada tahrir görmüş araziden ise iradı gayrisafisinin on misli deniyor. Heyeti Celilenin hemen diyebilirim ki hepisi de Türkiyeyi teşkil eden 50 küsur vilâyetin 50 sinde gayrimenkulün iradının 10 misli hiç bir zaman o gayrimenkulün kıymeti olmadığını bilirler. Anadolu vilâyetlerinde memuriyet vermiş ve kira ile oturmuş zevat bilirler ki ayda verdikleri 5, 10 liranın - ki vergiye matrah olan budur - 10 misli farzedelim 1 000 lira tutsun. Bu miktara değil, 5 000 liraya bile malolmaz. Çünkü irat azdır. Bu kanunun hedefi İstanbuldaki müşkülâtı bertaraf etmekse, orası için yerindedir. Orada bir gayrimenkule para verilirken sermayenin senede onda biri raddesinde irat getirirse ona parayı yatırırlar. Fakat İstanbulu hariç tuttuktan sonra diğer vilâyetlerin hiç birisinde bu nisbet adilâne olmaz. Hatta 10 misli değil, 20 misli bile kâfi gelmez. Vergi formülünü burada esas almak doğru değildir. İstanbul, Ankara, iyi bilmiyorum, İzmir gibi vilâyetleri istisna ettikten sonra, diğer vilâyetler için çok zararlı olur. Maksat İstanbuldaki vaziyeti kurtarmak ise kanunda ona göre tadilât yapılmasını bir takrirle teklif ediyorum.

ADLİYE E. M. M. SALÂHATTİN B. (Kocaeli) — Efendim, Adliye encümeninin hazırladığı lâyiha, İsmail Bey arkadaşımızın tasvir buyurdukları gibi ise hakikaten ilgasına ve hatta hiç müzakere edilmemesine encümen de taraftardır. Böyle her yer için, iradı gayrisafiyi teşkil eden miktarın 10 misli mutlak olarak kiymettir, bunun haricinde başka bir muamele yapılmayacaktır diye bir söz yoktur. Lûtfen lâyihayı iyi tetkik buyursunlar ve bilhassa esbabı mucibemizi biraz daha dikkatle tetkik buyursalardı, zannederim böyle bir itirazda bulunmazlardı.

Bir kere Hükûmetten gelen bu lâyiha filhakika 1329 tarihli mevcut bir kanunu muvakkat halinde olan kanunun bazı maddelerini tadil teklifini ihtiva etmektedirr. Bu kanunun Millî Hükûmet zamanında, yani T. B. M. Meclisince yapılan bir kanunla bir maddesi tadil görmüştür. Bir kere unvanı « İstanbulda ve vlâyatta belediyelerce yapılacak istimlâk hakkında kanun » şeklinde olan mevzuatın halen dahi mevcut kalmasını muvafık görmedik ve ipka edilen maksatlar mevzuatı hazırramızla mütecanis ve heamhenk olmadığı için bu lâyihanın yeni baştan yazılmasına karar verdik. Bu noktai nazara Hükûmet dahi iştirak etmiştir.

Onun üzerine istimlâkin yalnız İstanbulda değil, bütün vilâyetlerde bilhassa belediye kanununun neşrinden sonra her yerde imar ve ihya hakkında hâsıl olan şevk ve arzuları tatmin etmek için, hem onların şevkini daha ziyade artırmak ve hem de istimlâke mecbur olacak gayrimenkul sahiplerinin hukukunu muhafaza edecek kayitler koymak için bunların telifi çarelerini istitaatimiz nisbetinde bu lâyihada cemettiğimize kanaatimiz vardır. Şimdi beyan ettikleri iradı gayrisafinin on mislinin kiymet ittihaz edilmesi, belediyelerce istimlâke lüzum görülen ve oranın en büyük mülkiye memurunca menfaati umumiye kararı verilip istimlâki kararlaştırılan bir yer hakkında ilk önce yapılacak muameledir. İlk önce haritası yapılırken, kiymet olarak ta numaraları üçüncü maddede yazılı bina ve arazi vergileri kanunlarında vergiye matrah ittihaz edilen kıymetler, bir karine; kıymete en yakın olarak derpiş edilen bir karine olarak bildirilecektir. Biz o derece ihtimalât derpiş ettik ki bazı yerlerde

[1] *143 numaralı matbua zaptın sonundadır.*

iradı gayrisafinin 10 misli onun kıymeti hakikiyesini çok aşkındır. Böyle yerlerde de belediyelere itiraz hakkı verdik. Böyle bir madde de koyduk. Bilhassa Ankrada bazı yerler vardır ki 7 - 8 senelik iradı, kıymeti tamamile itfa etmektedir. Bu gibi hallerde de belediyeler mahkemelere müracaatle kıymetin tenzilini isteyebileceklerdir. Bu hususta da ahkâm koyduk.

O itibarla zannederim ki ortada itirazı mucip bir mesele yoktur. Lâyiha esas itibarile kabule şayandır, müzakerenin devamını rica ederim.

İSMAİL B. (Şebin Karahisar) — Efendim, Salâhattin Beyefendi buyurdular ki; bunun aksi de varittir. Ankarada 7 - 8 senelik iradı, bedelini kapatan şeyler de vardır. Yani alınan mikyasın batıl olduğunu kendileri de bu misal ile kabul ediyorlar. Böyle bir hüküm koymanın doğru olmadığı kanaatindeyim. Diğer belediyelerin de ihtiyacı vardır. Şu halde İstanbula tahsisinin teklifinden vaz geçeceğim, maddesi gelince maruzatımı tekrar edeceğim.

REİS — Her hangi bir madde hakkında beyanı mütalea ve tadil teklifi yapmak hakkınızdır.

Kanunun heyeti umumiyesi hakkında başka söz isteyen yoktur.

Maddelere geçilmesini reye arzedeceğim. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Belediyece yapılacak istimlâk hakkında kanun

MADDE 1 — 1580 sayılı belediye kanununda yazılı, beldenin ve belde sakinlerinin mahallî mahiyette müşterek ve medenî, sıhhî ,ve bediî ihtiyaçlarının tanzim ve tesviyesi ve tehlikeden korunması için tesisat yapmak maksadile binalı ve binasız gayrimenkulleri istimlâke belediyeler salâhiyetlidir.

ADLİYE E. M. M. SALÂHATTİN B. (Kocaeli) — Bu maddeye ufak bir fıkranın ilâvesi iktiza ediyor. Arkadaşlardan bazılarının ikazı üzerine, nazarı dikkate alınmağa lâyik olduğunu biz de takdir ettik. Mesele şudur: Şehirlere belediyeler tarafından getirtilecek suların kaynakları belediyelerin hudutları haricinde kalıyor. Bu suların mecralarını istimlâk etmek, yahut kanunu medeninin kabul ettiği şekillere göre bazı haklar mevcuttur. Bu cihetlerin tetkiki ile bir iki satırlık fıkra ilâvesi derecei vücuptadır. Bazı arkadaşlar bu maddenin reye arzedilmeyerek arzettiğim sebebe mebni encümene verilmesini isteyorlar.

HAKKI TARIK B. (Giresun) — Öteki maddelerle alâkası yok mudur?.

SALÂHATTİN B. — Hiç alâkası yoktur. Katiyen müteessir etmez.

REİS — Birinci maddenin Adliye encümenine tevdiini istiyorlar. Hulâsası bu. O halde encümene veriyoruz.

MADDE 2 — Belediye namına istimlâk olunacak yerlerin mesaha ve cins ve hududunu gösterir mufassal bir haritası belediye mühendisi ve bulunmayan yerlerde nafıa mühendisi ve bunların bulunmadığı yerlerde mimar veya fen memuru ve bunlarda yoksa belediye kalfası tarafından yapılarak belediye encümenine tevdiolunur.

Encümence istimlâke lüzum görüldüğü takdirde istimlâk sebeplerini bildirir bir mazbata yapılarak mahallin e nbüyük mülkiye memuruna gönderilir.

En büyük mülkiye memuru evrakın gelmesinden itibaren on beş gün içinde yapılacak istimlâkin umumî menfaatlere uygun olup olmadığına karar vererek belediyeye bildirir.

İstimlâkin umumî menfaatlere uygun olduğu hakkındaki kararlar katidir.

İstimlâkin umumî menfaatlere uygun olmadığına dair verilecek kararlara karşı belediye encümenlerinin kararile belediye teşkilâtı olan mahallerle kaza belediyeleri valiye ve vilâyet belediyeleri de Dahiliye vekâletine itirazda bulunabilirler.

İtiraz üzerine verilecek kararlar katidir.

İstimlâkin umumî menfaatlere uygun olup olmadığı hakkındaki kararlar belediye reisliği en büyük mülkiye memuru uhdesinde bulunan yerlerde kaza belediyeleri için bağlı oldukları vilâyetin valisi ve vilâyet belediyelerine ait olanlar hakkında da Dahiliye vekili tarafından katî olarak ittihaz olunur.

REİS — Söz isteyen yoktur. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Vaktin gecikmesine binaen burada bırakalım. Pazartesi saat 15 te içtima etmek üzere celseyi tatil ediyorum.

Kapanma saati: 17,10

T. B. M. M. Matbaası

Sıra № 143

İstanbulda ve vilâyetlerde belediye daireleri namına istimlâk olunacak mahallerin istimlâk sureti hakkındaki kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair 1/430 numaralı kanun lâyihası ve Dahiliye, Maliye, Bütçe ve Adliye encümenleri mazbataları

T. C.
Başvekâlet
Muamelât müdürlüğü
Sayı 6/2573

26 - X - 932

B. M. M. Yüksek Reisliğine

İstanbulda ve vilâyetlerde devairi belediye namına istimlâk olunacak mahallerin sureti istimlâki hakkındaki 21 kânunusani 329 tarihli kanunun bazı maddelerini tadilen Dahiliye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 22-IX-932 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim

Başvekil
İsmet

Dahiliye vekâletinin esbabı mucibesi suretidir

İstanbul ve vilâyetlerde belediyeler namına istimlâk olunacak mahallerin sureti istimlâkine dair kanunun üçüncü maddesi istimlâk olunacak mahallerin kıymetini tayin ve tesbitte tahmin usulünü kabul etmiş olduğundan bu usule tevfikan yapılan istimlâklerde belediyeler ve efradın mütekabil haklarının telifi tatbikatta müşkülât arzetmekte ve bu yüzden belediyelerin imar teşebbüsleri de müteessir olmaktadır. Bu mahzurların önüne geçilmesi için tahmin gibi gayri ilmî bir esas yerine 1833numaralı arazi vergisi kanunile 1836 numaralı bina vergisi kanunlarının tesbit ettiği kıymetler alınmış ve istimlâkin bidayeten bu kıymetlere istinat ettirilmesi ve bu kıymetlere itiraz vukuunda efrat ve belediyelerin menfaat ve haklarını mütekabilen müemmen hal ve tesviye suretlerini muhtevi esaslar dairesinde emri istimlâkin kolayca bitirilmesi esbabı düşünülerek belediyelere ait istimlâk kanununun üçüncü maddesi yerine kaim olmak üzere yeni bir madde kaleme alınmış ve mezkûr kanunun altıncı maddesi tadil ve lâğıv ve tadili teklif edilen üçüncü ve altıncı maddelerle alâkadar olan 2,8,9 ve 15 inci maddelerin hükümleri de lâğvedilmiştir.

Bundan başka bu kanunun verdiği kolaylıklardan belediye ile birleştirilmiş hususî idarelerin ve İmar müdüriyetinin de istifadesini temin için kanun projesine bu maksatla bir madde lâve olunmuştur.

Şûrayi devlet tanzimat dairesi 1932/17 esas numaralı mazbata suretidir

İstanbul ve vilâyetlerde belediye namına istimlâk olunacak mahallerin sureti istimlâki hakkındaki 21 kânunusani 329 tarihli kanunu muvakkatin bazı maddelerini tadil için Dahiliye vekâletince tanzim edilen teklif lâyihası üzerine dairemizce düşünülen ve esbabı mucibe mazbatasına dercedilen sebeplere ve mülâhazalara istinaden kanunu muvakkatin yalnız teklif edilen maddelerinin değil, kanunun heyeti umumiyesinin yeni baştan tedvini cihetine gidilerek vücude getirilen kanun lâyihasının Heyeti umumiyede müzakeresi sırasında «Tadilâtın munhasıran Hükûmetin teklif ettiği hususata ait olması icap edeceği» karar altına alınarak bu karardaki esasa göre tekrar tetkikat yapılmak üzere kanun dosyası dairemize tevdi kılındığından takarrür eden esasa binaen keyfiyet yeniden müzakere edildi.

Menafii umumiye için bir istimlâk kanunu mevcut iken belediyeleri imar vazifesinde daha fazla suhuletlere mazhar kılmak gayesile münhasıran belediyeler için 329 tarihinde ve muvakkat kanun şeklinde vücude getirilmiş olan mevzuatta mülkiyet ve tasarruf hakkını takyit edici maddelerinin tatbiki tecviz edilmiş olmasına ve meselâ bir yolun genişlettirilmesi halinde genişlettirilecek miktardan fazla olarak yolun her iki tarafından ebniyeli, ebniyesiz yirmişer metre kadar mahalleri de belediyelerin kendilerine irat olmak üzere istimlâk edebilmeleri veyahut menfaati umumiyenin mevcudiyeti kararına mukabil mülk sahiplerine müdafaa mercii gösterilmemesi gibi vâsi salâhiyetlerin belediyelerden esirgenmemesi, amme hizmetlerinin kolaylıkla ifası noktai nazarından halen de muktazi ad ve telâkki edilmekte bulunmasına göre istimlâk bedellerinin tahmin ve takdir ve tediyesinde belediyeleri bir çok müşkülâta ve değerinden pek fazla kıymet itasına maruz kılmakta olduğu emsal ile işhat edilen muhammin heyetlerinin takdirleri üzerine ita edilecek mahkeme hükümlerinin tesiratından kurtarmak maksadile istimlâk edilecek mahallerin tapuda yazılı ve verginin matrahı olan kıymetlere yapılacak nisbî bir zammın o mahallin değer pahası olarak kabul edilmesi esasını ihtiva eden Dahiliye vekâleti teklifinin belediye teşekküllerinin menfaatleri ve faideleri icabı olarak kabulü ekseriyetle muvafık görülmüş ve Edip Cemil Bey vergi kıymetlerinin değer pahayı göstermeyeceğine nazaran hali hazır mevzuatının değiştirilmesine lüzum olmadığı ve binaenaleyh Hükûmetçe vaki teklifin kabulü muvafık bulunmadığı mütaleasile akalliyette kalmıştır.

Binaenaleyh teklif lâyihasının birinci maddesinde yazılı olan muvakkat kanunun 3 üncü maddesinin tadil şekli müzakere ve aynen kabul edilmiştir.

Teklif lâyihasının 2 nci maddesinde yazılı olan muvakkat kanunun 6 ncı maddesinin tadil şekli üzerinde aşağıdaki küçük tashihler yapıldı:

A - İfade tarzında takdim ve tehirler,

B - Mülk kelimesini mahal kelimesine tahvil,

C - Emlâk ve arazi sahipleri kelimelerini mülk sahipleri ibaresine tahvil,

D - Yüzde on beş zam icrası kabul edilen binalar hakkındaki hükme, binalara tâbi müştemilâtı da ilâve,

E - İstimlâk edilen mahallin teslim müddetini otuz güne iblâğ,

F - İstimlâk bedellerini, millî bankalara değil yalnız Ziraat bank şubelerine tevdi,

G - Mühendis mektebi muallimlerinin ancak İstanbulda mevcut olabileceğine göre umumî mahiyeti haiz olan kanun hükmünün, fen erbabından seçilecek heyete icra ettirilmesi için bu baptaki kayitler ilga,

H - Tasarruf senedi kelimesi tapu senedi kelimesine tahvil edildi.

Bu maddenin muhteviyatına nazaran istimlâk edilecek bir mahallin bedeli için evvelemirde belediyece müntahap muhamminler tarafından takdir edilecek miktara lüzum kalmamış olacağı için muvakkat kanunun ikinci maddesindeki « ..... bu mahalle belediyece müntahap muhamminler tarafından takdir edilmiş olan bedeli . . . . » cümlesinin tay ve ilga edilmesi muktazi bulunmuştur.

Bundan başka ayni sebepten dolayı muvakkat kanunun 5 inci maddesi dahi hükümden ıskat edilmek icap eylemektedir.

Bu itibarla teklif edilen 4 üncü maddeye bu iki cihati temin eden kayitler ilâve edilmiştir.

Bu kanunun makable teşmili esasata mügayir görüldüğünden ve belediyelere muhtas olan bir kanunun idarei hususiye istimlâklerine de teşmili çok vüsatli bir icrayi tazammun edeceği düşünüldüğünden teklif edilen 5 inci maddedeki bu kısımlar tayyedilmiştir.

Kanunun esaslı bir tadili muhtevi olmasına nazaran bütün halkın malûmu olmak ve kendi haklarına taallûk eden icabatı derpiş ve teemmül edebilmek için meriyet tarihinin, neşri takip etmeyerek araya üç aylık bir mühlet konulması esasatı hukukiyeye muvafık mütalea kılınmıştır.

Evrakı müteferriasile birlikte Yüksek Riyasete takdimine 12 - VI - 1932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Şûrayi devlet heyeti umumiyesi mazbatası

İstanbulda ve vilâyetlerde belediyeler namına istimlâk olunacak mahallerin sureti istimlâki hakkındaki 21 kânunusani 1329 tarihli kanunu muvakkatin bazı maddelerini tadil için Dahiliye vekâletince kaleme alınan teklif lâyihasının tetkikine mütedair Tanzimat dairesinin 17 - 17 numaralı ve 12 - VI - 1932 tarihli mazbatası ve mezkûr lâyihanın muaddel şekli Heyeti umumiyede okunmuş ve esas hakkında, Tanzimat dairesi reisi İsmail Hakkı Beyefendi tarafından verilen izahat muvafık ve lâyihanın unvanı münasip görülerek maddelerin müzakeresine geçilmiş ve icra edilen tetkikat ve cereyan eden müzakere neticesinde, kelime ve cümlelerde bazı noktaların tadilinden sonra, menafii umumiye için vuku bulan istimlâk muamelâtında vergi kıymetinin istilmâk bedeline esas ittihaz edilmesi meselesinde; Mülkiye dairesi reisi Mitat ve azadan Asaf Talât Beyler, menafii umumiye için vuku bulan istimlâk muamelâtında vergi kıymetinin istimlâk bedeline esas ittihaz edilmesinin teşkilâtı esasiye kanununun 74 üncü maddesine muhalif olmadığı ve çünkü mezkûr maddeye nazaran « değer baha » takdir ve tesbitinin kanunu mahsus ile değişebileceği ve diğer taraftan vergi kıymetinin tesbitinde kanunun mükellefe hakkı itiraz verdiği gibi istinaf ve temyiz komisyonlarına ve hatta Şûrayi devlet deavi dairesine müracaat hakkını bahşeylediği ve vergi verirken mülk sahibinin menfaat ve rizasına tevafuk eden bir kıymetin istimlâk edilirken tevafuk etmemesi makul ve mantıkî olamayacağına ve nimet külfet mukabili bulunduğuna nazaran Hükûmet teklifine müstenit bulunan Tanzimat dairesi lâyihasındaki ekseriyet reyinin kabulü muvafık olacağı ve azadan Hüsnü Bey, istimlâk muamelelerinde vergi kıymetinin esas ittihaz edilmesi teşkilâtı esasiye kanununun 74 üncü maddesi ruhuna muhalif olduğu ve alelhusus bu madde de menafii umumiye için istimlâk lüzumu usulen tahakkuk etmedikçe ve değer bahası da peşin verilmedikçe hiç bir kimsenin malı istimval ve mülkü istimlâk edilemeyeceği sarahaten yazılı bulunduğu ve bu maddenin değer bahayı şart olarak zikretmiş bulunduğuna göre istimlâk hakkında tedvin edilecek bir kanunda bu şartın nazarı dikkate alınması lâzımgeleceği ve halbuki on sene gibi bir müddet için tahakkuk ettirilen vergi kıymeti daima tahavvül ve temevvüçe maruz bir kıymet olduğundan bir malın değer pahasını ifade edemeyeceği ve binaenaleyh bir sene ve hatta bir kaç ay içinde bile tahavvül edebilen vergi kıymetinin istimlâk muamelelerinde esas olması mezkûr maddenin ruhuna muhalif olduğundan bu hususta tarafeynin hukuku nazarı dikkate alınarak değer pahanın tesbitini temin edecek bir miyar ve kıstas bulmak zarureti karşısında bulunduğu ve bunun bulunmasına da imkân olduğu ve Tanzimat dairesi reisi İsmail Hakkı ve azadan Kemal Atıf Beyler, teşkilâtı esasiye kanununun 74 üncü maddesinde menafii umumiye için lüzumu usulen tahakkuk etmedikçe ve kanunu mahsus mucibince değer pahası peşin verilmedikçe hiç bir kimsenin malı istimval ve mülkü istimlâk olunamayacağının musarrah bulunduğu ve menafii umumiyenin sureti tahakkuku hakkındaki usul heyetçe tadilden vareste bırakıldığı cihetle o kısmın mevzubahs olmayıp tadilâtı mevzubahs olması lâzımgelen noktanın değer pahanın tayinine munhasır olduğu ve arazi ve bina vergileri kanunları icabınca vergilerin tarhında arazi ve mebaninin kıymetinin takdirine ehemmiyeti mahsusa atfedilmiş ve tahrir ve takdir heyetlerinin hakikate vâsıl olmak için ne gibi esasat derpiş eylemeleri icap edeceği gösterilmiş olup konan kıymetlerin tahrir sıra-

larında hakikate mütekarrip olduğu şayanı kabul olmakla beraber tahririn on senede bir yapılması kanunun hükmü icabından olup bu müddet zarfında arsa ve bina kıymetlerinde mühim tahavvüller husule gelmesi ve saire gibi ihtimalât karşısında vergi kıymetlerinin her zaman için katî değer paha telâkkisine imkân görülememesine ve belediyeleri, istimlâk edecekleri mahaller için her defa ayrı ayrı takdir kıymet gibi bir külfetten âzade bulundurmak için vergi kıymetlerinin istimlâk için esas ittihazı muvafık olup bu kıymetin mülk sahibi tarafından kabulü halinde o kıymetin mülkün değer bahası olduğuna rızayi tarafeyn hâsıl olmuş bulunacağı cihetle münakaşaya mahal kalmayacağı ve şu kadar ki mülkün sahibi bu kıymeti değer baha addetmediği takdirde teşkilâtı esasiye kanununun sarahat dairesinde değer bahası neden ibaret olduğunun tesbiti için merci gösterilmesi muktazi olup mülkün değer bahasına taallûk eden bu iddianın hukuku hususiye sahasına aidiyeti hasebile merciin mehakimi umumiye olması tabiî bulunduğundan sahibinin ademi muvafakati halinde belediyelerin değer bahasının tesbiti zımnında mahallî mahkemesine müracaat etmeleri lüzumunun ilâvesi temini maksada kâfi olacağı mütaleasında bulunmuş ve binnetice Reis Reşat; Mülkiye dairesi reisi Mitat ve azadan Asaf Talât Beylerin muhalif reylerine karşı bu esas ekseriyte iktiran etmiştir.

Maddelerin bu esas dairesinde tadili icra edilerek birinci maddede istimlâk olunacak mahallin kıymeti 1833 ve 1837 numaralı kanunlara tevfikan ne suretle tesbit olunacağı gösterildiği gibi vergide mukayyet olmayan mahaller için de o kanunlar mucibince yeniden kıymet takdir ettirilerek o kıymetin esas ittihaz edileceği ve kısmen istimlâk olunacak mahallerin kıymeti o mahallin heyet umumiyesine mevzu vergi kıymetinden ne suretle tefrik edileceği gösterilmiştir.

Bundan başka istimlâk keyfiyetinin alâkadarların ıttılaına vâsıl olması için nasıl ilân ve tebliğ edileceği ve alâkadarların ne kadar müddet zarfında itiraz edebilecekleri ve bu itirazlar üzerine ne suretle tetkikat icra edileceği bu maddede irae edilmiştir.

İkinci maddede, mülk sahibi razi olmadığı takdirde, kabul edilen esasa tevfikan belediyenin mahkemeye müracaat mecburyeti tasrih kılınmış ve mahkemece teşkil olunacak hakem heyetinin kimlerden teşkil olunacağı ve bu heyetin neleri nazarı dikkate alarak kıymeti tesbit edeceği zikredilmiştir.

Üçüncü maddede, mahkemeye müracaat edilmesi belediyelerin teşebbüslerini uzun müddet teahhura uğratmamak için kıymetin yüzde yirmi fazlası ile bir bankaya yatırılarak makbuzu mahkeme riyasetine tevdii halinde tapuca kaydinin icrası ve en büyük mülkiye memuru tarafından tahliyesinin temini gibi belediyeler için matlup olan tesrii gayesini istihsal edecek hükümler konulmuştur.

Mahkemeye intikal eden keyfiyet ancak değer pahanın tahmininden ibaret olmasile mahkemece bu hususta sadır olacak hükme göre aradaki farkın belediyelerce tesviyesi tabii bulunmasına ve bu muamelenin belediyenin teşebbüsünü teahhura uğratmamak icap edeceği mütaleasına binaen yukarıki hükümler konulmakla beraber bu gibi ahvalde mülk sahibinin mahkemece tayin olunacak istimlâk bedeline taallûk eden hakkının mahfuz bulunacağı da ayrıca tasrih edilmiştir.

İstimlâk olunacak mahal hakkındaki muamelâtı evveliye sırasında vukubulan itiraz üzerine komisyonca icra edilen tetkikat neticesine mülk sahibinin muvafakat etmeyerek mahkemeye müracaatı gibi ihtimaller karşısında istimlâk muamelesini teahhurdan kurtarmak için mahkemeye müracaatın istimlâk işlerini tehire uğratmayacağı yolunda bir madde ilâve edilmiştir.

Borçlar kanununun 254 üncü maddesinde icarın aktinden sonra mecurun aharе temlik halinde müstecirin mucirden tazminat talebinde bulunabileceği gösterilmekle beraber menfaa umumiye için istimlâke dair olan hususî hükümlerin mahfuz bulunduğu yazılı bulunduğuna göre istimlâk kanununa buna mütenazır bir hüküm derci muvafık olacağı düşünülerek elinde mülkü alınan şahsa bu yüzden bir de tazminat itasına maruz kalmamak üzere bir madde tevkin edilmiş, şu kadar ki, müstecirin henüz konturat müddeti bitmemiş olduğu takdirde istimlâk sebebile maruz kaldığı fazla nakil masrafının belediyece tesviyesi cihetine gidilmek üzere menafii umumiye için istimlâk hakkındaki kararnamede mevcut hükmün aynen bu kanunda c

kabulü muvafık görülerek bu cihet te tasrih edilmiştir.

Bu esaslar dairesinde lâyihanın heyeti umumiyece aldığı şekil leffen takdim kılınmıştır.

Dahiliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Dahiliye encümeni
Karar No. 39
Esas No. 1/430

31 - V - 1933

Yüksek Reisliğe

İstanbul ve vilâyetlerde belediye namına istimlâk olunacak mahallerin istimlâki hakkındaki 21 - I - 1329 tarihli kanunun bazı maddelerinin tadilen Dahiliye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 22 - IX - 1932 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile encümenimize tevdi buyurulmakla Dahiliye vekili Beyefendi ve mahsus memuru huzurile tetkik ve müzakere olundu:

Dahiliye vekâletinin esbabı mucibesinde: İstimlâk kanununun 3 üncü maddesi mucibince istimlâk olunacak mahallerin kıymetini tayin ve tesbitte tahmin usulü kabul edilmiş ve bu usule tevfikan yapılan istimlâklerde belediyeler ve halkın karşılıklı haklarının uzlaştırılmasında güçlük çekilmekte ve bu yüzden belediyelerin imar teşebbüsleri de müteessir olmakta bulunduğundan bu güçlük ve engelin tahmin gibi ilmî olmayan bir esas yerine 1833 numaralı arazi ve 1836 numaralı bina vergileri kanunlarında tesbit olunan kıymetler alınarak ve istimlâkin önceden bu kıymetlere istinat ettirilmesi ve bu kıymetlere itiraz vukuunda halk ve belediyelerin menfaat ve haklarının karşılıklı olarak hal ve tesviye edilmesi ve istimlâk muamelelerinin çabuk bitirilmesi ve hususî idarelerle birleşen belediyelerin ve İmar müdürlüğünün de bu kolaylıktan pay alması ve bunun için istimlâk kanununda bazı maddelerin tadil ve bazılarının tayyedilmesi düşünüldüğü bildirilmiştir.

Filhakika eldeki istimlâk kanununa göre bu gün yapılan istimlâk muameleleri gerek halkı ve gerek belediyeleri üzüp sıkmakta ve istimlâkten beklenen gaye gerçi akamete uğramamakta ise de neticeyi uzatmaktadır. Bundan dolayı kanunda yapılan tadil ve taylar ve bundan hususî idarelerle birleşen belediyelerin ve İmar müdürlüğünün paylandırılması encümenimizce de muvafık görülmüştür.

İşbu lâyihanın 1 inci maddesinin 3 üncü fıkrasındaki (fen memurlarının) ibaresinden sonra muamelenin kolaylaştırılması için (ve bunların bulunmadığı yerde belediye kalfalarının) ibaresi ilâve olunmuştur.

Beşinci fıkradaki (mahalle heyeti ihtiyariyesinde) kaydi, memurlara mesuliyeti üzerlerine alarak ciddî tahkikat yapmalarını temin maksadile tayyedilmiştir.

Yedinci fıkra istihkak yerine (müstahik) denilmek suretile tadil edilmiştir.

Sekizinci fıkradaki (bir hafta) nın (sekiz gün) olması ve alâka sahiplerini bu muameleden haberdar etmek için 10 uncu fıkra olarak:

(Bu raporda yazılı kıymet belediyece itiraz eden kimseye yukarıdaki usul dairesinde bildirilir) hükmü ilâve olunmuştur.

2 nci maddenin 2 nci fıkrasındaki (ikisi mimar veya mühendis) ibaresindeki (ikisi) (en az birisi) olarak ve (bir hafta) (sekiz gün) olarak 3 üncü fıkraya bir (ya) ilâvesile (eksik veya düşünülmeyen) tarzında tadil edilmiştir.

3 üncü maddenin ikinci fıkrasındaki (en çok on beş gün) hükmü (bir ay) suretinde tadil ve diğer maddeler aynen kabul edilmiştir.

Tasvip ve kabulü Yüksek Heyetin iradesine bağlıdır.

Da. En. Reisi	Reis V.	M. M. N.
Tekirdağ		Giresun
Cemil		*Ali Münir*
Kâtip	Aza	Aza
	Adana	Kütahya
	Ali Münif	*Memet*
Aza	Aza	Aza
Zonguldak	Elâziz	Niğde
Rifat	*Hüseyin*	*Ali Galip*
Aza	Aza	
Ordu	Muş	
İsmail	*Hasan Reşit*	

Maliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Maliye encümeni
Karar No. 46
Esas No. 1/430

10 - VI - 1933

Yüksek Reisliğe

Belediyeler namına istimlâk olunacak mahallerin istimlâk sureti hakkındaki kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair Başvekâletin 26 - X - 1932 tarih ve 6/2573 numaralı tezkeresi ve merbutu esbabı mucibe lâyihasile Dahiliye encümeni mazbatası encümenimize havale edilmiş olmakla Dahiliye Vekili Şükrü Kaya Beyefendi huzurile tetkik ve müzakere olundu.

1 — 21 kânunusani 1329 tarihli kanunun (2) nci maddesi mucibince istimlâk olunacak mahallin kıymeti belediye muhamminleri tarafından tayin edilmekte idi. Bu usulün tatbikatta bir müşkülâtı görüldüğünden mezkûr kanunun yeni ihtiyaçlara ve gayrimenkul kıymetlerini tesbit için yeni kanunlarla kabul edilen esaslara göre tadili hususundaki Hükûmetin esbabı mucibesi kabul olunmuştur.

Bu esaslar arazide 1833 numaralı kanun mucibince vergiye matrah olmak üzere tayin olunan miktarın, bina ve arsalarda 1837 numaralı kanuna tevfikan tayin olunan irada nazaran kanunda gösterilen safi iradın on mislinin kıymet addedilmesi şeklinde olduğundan istimlâk kıymetinin ona göre tayini muvafık görülmüştür. Ancak istimlâk kanununun 2 inci maddesi de tahmine ait hükümleri muhtevi bulunduğundan bu maddenin de tadiline lüzum görülmüştür.

Binaenaleyh, eski kanunun 2 nci maddesinde:

(Ve bu mahalle belediyece müntahap muhamminler tarafından takdir edilmiş olan bedeli tayin) fıkrası tayyedilerek maddenin sonuna Dahiliye encümenince 3 üncü maddenin tadili için hazırlanan maddenin ilk üç fıkrasının ilâvesi daha muvafık görülmüştür.

2 — Eski kanunun 3 üncü maddesi mucibince istimlâkin eşkâli usulen ilân olunduktan sonra mal sahiplerinin tasarruf cihetine ve hisse miktarlarile mesaha veya bedele ait olmak üzere yapacakları itirazlar mülga meclisi idarelerin müntahap azasile mühendis ve tapu memurlarından mürekkep bir komisyonda tetkik edilirdi.

Halbuki meclisi idarenin müntahap azasına ait vazifeler ayrı bir kanunla belediyelere verilmiş olduğundan belediyece yapılacak istimlâke vaki olacak itirazları tetkik decek komisyonda belediyelerin aza bulundurmaları muvafık olmadığından bu komisyonların tapu memuru ile bir maliye memurundan ve haritayı tanzim eden bir mühendisten mürekkep olması şeklindeki Dahiliye encümeninin eski kanunun 3 üncü maddesinin tadili suretinde tesbit ettiği maddenin 4 üncü fıkrasından itibaren 3 üncü maddenin tadili mahiyetine konulması teemmül edilmiştir.

3 — Eski kanunun 6 ncı maddesine göre itiraz komisyonunun kararına da mal sahibi razi olmadığı takdirde belediyece mahallî mahkemesine müracaat olunurdu ve mahkeme eski kanunun 4 üncü maddesine göre her sene vilâyet umumî meclislerince tanzim olunan hakemler listesinden seçeceği üçten ona kadar zatten bir hakem heyeti teşkil ederdi.

6 ncı maddenin tadilinde mahkeme tarafından mimar ve mühendis gibi ihtisas sahiplerinden teşkil edilecek üç kişilik bir heyete bu vazifenin tevdi edilmek istenildiği anlaşılmaktadır. Fakat maddenin tadilinde umumî meclislerce intihap edilen hakem listesinin hangi malın istimlâk edileceği malûm olmadan tanzimi sisteminden elde edilen fayda ve menfaatleri terketmiş olmamak için mahkemelerin vücude getirecekleri hakem heyetlerinin üçten az ve beşten çok olmamak üzere bu listelerden alınması ve üç aza alındığı takdirde birisinin, beş aza alındığı takdirde ikisinin hariçten mimar veya mühendis gibi ihtisas sahiplerinden tefriki düşünülmüş ve o surette tadilât yapılmıştır.

4 - Dokuzuncu maddenin tadili hakkındaki Dahiliye encümeninin noktai nazarı aynen muvafık görülmüş olmakla havalesi mucibince Bütçe encümenine verilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Maliye En. Reisi	M. M.	Kâtip
Burdur	Bayazıt	Isparta
M. Şeref		*Kemal Turan*
Aza	Aza	Aza
Balıkesir	İçel	Balıkesir
Pertev	*Emin*	*Enver*

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
M. No. 14
Esas No. 1/430

27 - XI - 1933

Yüksek Reisliğe

İstanbulda ve vilâyetlerde belediye daireleri namına istimlâk olunacak mahallerin istimlâk sureti hakkında olup Dahiliye ve Maliye encümenleri mazbatalarile birlikte encümenimize tevdi kılman kanun lâyihası Dahiliye vekâleti Mahallî idareler umum müdürü Naci Bey hazır olduğu halde encümenimizce de okundu.

Menafii umumiye namına belediyeler tarafından istimlâk edilecek mahaller hakkında yapılacak muameleyi tayin eden 21 kânunusani 1329 tarihli muvakkat kanunun bazı maddelerinde icrası zarurî tadillere ait olan bu lâyihada encümenimizi alâkadar eder bir hükme tesadüf edilemediği cihetle mezkûr lâyiha üzerinde salâhiyettar encümenler tarafından tanzim edilmiş olan mazbata ve tadillerin Umumî Heyetçe müzakere buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe arzına karar verildi.

Reis	M. M.	Kâ.	
Burdur	Isparta	Tokat	Bursa
M. Şeref	*Mükerrem*	*Süreyya*	*Dr. Galip*
İstanbul	İzmir	Kayseri	Sıvas
Sadettin	*Kâzım*	*A. Hilmi*	*M. Remzi*

İmar müdüriyetine ait ahkâmı ihtiva ettiğinden dolayı muvazenei umumiyeyi alâkadar edeceği reyindeyim.

Çorum
Mustafa

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye encümeni
Karar No. 30
Esas No. 1/430

9 - V - 1934

Yüksek Reisliğe

İstanbulda ve vilâyetlerde devairi belediye namına istimlâk olunacak mahallerin sureti istimlâki hakkındaki 21 kânunusani 1329 tarihli kanunun bazı maddelerini değiştiren kanun lâyihası Dahiliye ve Maliye encümenlerince tetkik olunarak tadiller yapılmış ve Bütçe encümenince de bu lâyihanın umumî muvazeneyi alâkadar eden hükmü ihtiva etmediği mütalea olunmuş ve bu bapta tanzim olunan mazbatalar Umumî heyette müzakere edileceği sırada sepkeden talep üzerine mezkûr lâyiha Adliye encümenine havale buyurulmakla Dahiliye vekili Şükrü Kaya Beyefendinin huzurile yukarıda yazılı encümenlerle Şûrayi devlet mazbatalarile beraber lâyiha tetkik ve müzakere olundu:

Encümen, evvelemirde bazı maddelerinde değişiklik yapılan kanunun gerek unvanı ve gerek meriyeti idame edilen maddelerin ihtiva ettiği hükümler belediye kanunu ve bu günkü belediye teşkilâtile telifi kabil olmadığı gibi esas kanunun mündericatı da diğer kanunlara matuf hususlar dahi tatbik edilmekte olan kanunî mevzuatımızla mütecanis ve ahenktar olmadığından belediye tarafından yapılacak istimlâk hakkında yeni baştan bir kanun lâyihasının tanzimini muvafık görmüş ve Dahiliye vekâletile, bu mülâhazaya müstenit, encümenin kararında mutabakat hâsıl olmuş ve bu suretle yirmi üç maddelik bir lâyiha kaleme alınmıştır.

Encümenimizce tanzim olunan lâyihada derpiş edilen esaslar, umumî menfaatler namına eşhasın uhdesinde bulunan gayrimenkullerin istimlâki için teşkilâtı esasiye kanununun buna dair hükmüne riayet edilmekle beraber memleketin imar ihtiyacını göz önünde bulundurarak bütün belediyelerin bu yolda gösterdikleri arzu ve faaliyeti

teşvik edici ve merasim ve eşkâlden mümkün mertebe kurtaran kolaylıklar gösterici hükümler koymağı istihdaf eden mülâhazalara istinat etmektedir. Bu maksadı temin için kanunî mevzuatımızın ana hükümlerile tearuza mahal kalmayacak telif yolları bulunmağa çalışılmıştır.

Lâyihanın birinci maddesinde belediyenin yapacağı istimlâkin ne gibi maksat için olacağı keyfiyetinin maddede sayılarak yazılması yerine belediye teşekkülünü tarif ve vazifelerini bütün teferruatile tesbit eden 1580 sayılı belediye kanununun hükümlerine istinat olunarak belediye tarafından yapılacak istimlâklerin sebep ve maksadı maddede umumî ve şamil mahiyette olmak üzere ifade edilmiştir.

İkinci maddede istimlâk edilmek istenen yerin maddede gösterilen tarzda haritasının yapılması ve istimlâk lüzumunun belediye encümenlerince takdir edilmesi ve umumî menfaat kararının da meri kanunda olduğu gibi o yerin en büyük mülkiye memuru tarafından verilmesi ve bu kararın ne gibi ahvalde itiraz kabiliyeti olduğu ve itiraza cevaz verilen kararların hangi mercilerde tetkik olunacağı gösterilmektedir.

Bir yerin istimlâkine lüzum görülmek hususunda belediye mecliseri tarafından karar altına alınması encümence münakaşa olunmuş ise de belediye meclisleri muayyen zamanda toplandıklarından ve belediye encümenleri ise meclisi temsil ve daimî surette faaliyette bulunduklarından ihtiyaçları daha yakından bilmeleri itibarile istimlâk lüzumunu takdire ehil sayılmaları hasebile bu cihetin maddede yazılı tarzda olması tensip edilmiştir.

İstimlâki lüzumlu görülen yerlerin istimlâkinde umumî menfaate uygun olup olmadığına karar verecek en büyük mülkiye memurunun bu kararı on gün içinde ittihaz etmesi encümence de münasip görülmüştür.

Umumî menfaate uygun olup olmadığı kararın mutlak olarak katî olmasını encümen terviç etmemiş ve yalnız müsbet kararların katî olması fikrine iştirak ile umumî menfaate uygun olmadığına dair en büyük mülkiye memurunun vereceği karara karşı belediye teşkilâtı olan nahiyelerle kaza belediyeleri için o kazanın bağlı olduğu vilâyetin valisine ve vilâyet belediyeleri hakkında da Dahiliye vekâletine itirazda bulunabilmek salâhiyetinin kabulü muvafık görülmüştür. Bununla beldenin ve belde sakinlerinin ihtiyaçlarile yakından alâkadar olan belediyelerin istimlâk hakkındaki mütalea ve mülâhazalarının yüksek bir makam tarafından tetkikine imkân verilmesinin her noktadan faydalı olacağı düşünülmüştür.

Belediye kanunu hükmünce belediye reisliği vali uhdesinde bulunan İstanbul vilâyetile böylece her iki vazifenin bir zate tevdi olunduğu yerlerde umumî menfaat kararları için maddede yazılı şekilde kazalar hakkında vali ve vilâyetler için de Dahiliye vekili bu kararı vermeğe salâhiyetli addedilmiş ve bu hallerde verilecek kararların katî olması kabul olunmuştur. Her ne kadar maddenin yukarıda izah edilen bir fıkrası hükmüne göre belediye reisliği en büyük mülkiye memuru uhdesinde bulunan yerler için itiraz yolu bulunmaması ayni iş hakkında bir birinden farklı bir hükmün kabul edilmiş olması suretinde bir telâkkiye yol açar gibi görülmekte ise de böyle yerler için umumî menfaat kararını yüksek bir makam vereceğinden onlar hakkında da itiraz salâhiyeti kabul edilerek başka bir merci tayin olunması istimlâk işi uzun merasime tâbi tutulacağından bu tarzın mahzuru farklı bir hüküm kabul edilmemesinden beklenecek faydaya göre ehemmiyete değer mahiyette görülmemiştir. Esasen umumî menfaate uygun olmadığı hakkındaki kararlar istimlâkin ihtiyaca muvafık olmadığı ve belediyenin malî kudretile mütenasip bulunmadığı anlaşılan hallerden ileri geleceğine göre mafevk bir makamın yüksek bir gözle işi tetkik ederek vâsıl olacağı neticenin isabete yakın olmasının kabulü doğru olduğu cihetle bu menfi kararın sebepleri ileride değişir veya bertaraf olursa yeniden istimlâke teşebbüs olunmasına bir mâni tasavvur edilemez.

Üçüncü madde istimlâk olunacak yerlerin değer paha kıymetleri için kanunî mevzuatımıza istinat ettirilecek bir kaidenin ilk önce kabul edilmesi tarzını göstermektedir. Bu hususta Hükûmet teklifile Dahiliye ve Maliye encümenlerinin kabul ettiği hükümlere encümenimiz de esas itibarile iştirak etmiştir. Yalnız maddenin ilk fıkralarında tertip tarzını değiştirmiştir.

Bir de tahrir görmeyen yerler hakkında maddenin A ve B bentlerinde yazılı 1833 ve 1837 sayılı kanunlarda bina, arsa ve arazi vergisinin tayini için kabul edilen ve çok eski tarihli malî kanunlara atfolunan hükümler yerine azasının

kimlerden terekküp edeceği gösterilen bir komisyon tarafından doğrudan doğruya istimlâk olunacak yere kıymet takdir olunması muvafık görülerek maddenin (C) fıkrası bu suretle tesbit olunmuştur.

Üçüncü maddenin sonuna encümenimizin ilâve ettiği bir fıkra ile Maliye dairelerince henüz vergiye matrah olabilecek irat veya kıymeti tayin edilmeyen yerlerin ve istimlâk olunacağı sırada Maliye dairesince arsa olarak kayitli iken üzerine bina yapılan veya binalı iken yangın yahut inhidam ve hedim gibi hallerden dolayı arsa haline gelen yerlerin kıymetlerinin de (C) fıkrasında yazılı komisyonlar tarafından takdir edilmesi hükmü konulmuştur.

Dördüncü maddede kısmen istimlâk olunacak yerlerin kıymetlerinin tayini usulü gösterilmiştir.

Bu maddenin son fıkrasında meri kanunda dahi mevcut hüküm ipka edilmiş ve böylece bir kısmı istimlâk edilmiş yerlerin kalan parçalarının belediyece istimlâk edilmesinin mecburiyet sebepleri tavzih kılınmıştır.

Beşinci madde istimlâki kararlaştırılan yerler hakkında mutasarrıflarla alâkalılara yapılacak tebliğattan bâhistir. Bu tebliğin hukuk usulü muhakemeleri kanununun hükümlerine göre noterler tarafından yapılmasını encümenimiz muamelenin selâmeti noktasından lüzumlu ve faydalı bulmuştur.

Maddeye belediyenin fazla masraf ihtiyarına mecbur kalmaması maksadile noterlere ancak her tebliğ için 20 kuruş ücretle mübaşirlere verilecek zarurî masraflardan başka bir harç ve resim alınmaması da kaydolunmuştur.

Noterlik teşkilâtı olmayan ve belediye kanununa göre nüfus miktarı itibarile belediye teşekkül eden mahiyetler için tebliğatın belediyeler tarafından yapılması gerek zaruret ve gerek sürat ve sühulet noktalarından lüzumlu görülmüştür. Beşinci maddenin son fıkrasında istimlâki kararlaştırılan yerlerin haritalarının belediyelerce herkesin görebileceği ve ilânlar için tayin edilen yerlere asılması mecburiyetine dair olan hüküm hak sahiplerinin malûmat edinebilmelerine yarıyacağından faydalı bulunmuştur.

Altıncı madde istimlâki kararlaştırılan gayrimenkul sahip ve alâkalıların maddî hatalara munhasır olarak itiraz edebilmeleri salâhiyetini ve bunun şeklini göstermektedir.

İtiraz sebepleri : (1) gayrimenkule iratlı arsa iken arazi denmesi, (2) mesahada noksan miktar gösterilmesi, (3) istimlâk bedelinin üçüncü maddedeki esaslara göre hesap edilmeyerek tayin edilmesi, (4) gayrimenkul müşterek ise hissedarlardan birinin veya bir kaçının hiç gösterilmemesi yahut hisse miktarının yanlış yazılması, (5) irs sebebile intikal eden bir gayrimenkulde intikal hakkını ihtiyar eden mirasçının veya gayrimenkulün ayni üzerinde hak sahibi olanların yahut ipotekli alacaklıların istimlâkten haberdar edilmemeleri veya buna benzer maddî hallerden ibarettir.

Bu sebeplere müstenit itirazlar yazı ile en büyük mülkiye memuruna arzedilir. İtiraz üzerine en büyük mülkiye memuru mal ve tapu dairelerinden alınacak memurla haritayı yapandan mürekkep bir komisyon teşkil ile işi onlara tetkik ettirir. İtiraz sebebi olan maddî hatalar komisyonu terkip eden azanın mensup olduğu dairelerce ve mesaha miktarına taallûk edenler de haritayı yapan fen memuru tarafından ıslahı kolaylıkla kabil olduğundan dermeyan olunan itirazın varit olup olmadığı neticesi anlaşılarak bir mazbata ile keyfiyet tesbit olunabilir.

İtiraz üzerine teşkil kılınacak komisyonların tetkiklerinde usul olması lâzımgelen en mühim nokta takdir ve tahmine girişmeksizin iş görmeleri keyfiyetidir. Maddede itiraz sebepleri sırf maddî hatalara inhisar ettirilmiş olmasına göre bu komisyonun da ancak tetkikatını bahsedilen tarzda yapması tabiîdir.

İstimlâki kararlaştırılan gayrimenkullere üçüncü maddede gösterilen usul dairesinde tayin olunan bedele razı olmayan veya altıncı maddeye göre vukubulan itiraz üzerine teşkil kılınan komisyonun tetkikatı üzerine verdikleri ve usulü dairesinde kendilerine tebliğ edilen mazbatayı dahi kabul etmeyen hulâsa rızasile belediye namına o gayrimenkulü ferağ etmeyenler hakkında yapılacak muameleler lâyihanın 7 inci maddesile müteakip maddelerde gösterilmektedir.

Bu gibi hallerde belediyelerin hukuk mahkemelerine müracaat etmeleri ve mahkemelerce de bir hakem heyeti tayin olunarak işin onlara havale edilmesi hakkındaki meri kanunda mevcut esaslar ipka edilmek suretile hakem olabileceklerin haiz olacakları vasıflar ve mahkemelerce yapılacak

muamelenin şekillerinde encümen tarafından bazı değişiklikler yapılmıştır.

Vilâyet meclisi umumilerinin her sene toplanmalarının ilk haftasında vilâyet kaza ve nahiyeler için en az ve en yukarı haddi lâyihanın 7 nci maddesinde gösterilen hakemlerin kendilerine havale edilecek işi lâyıkile başarabilmeleri için mülk sahiplerinden, mühendis, mimar ve yapı işlerinden anlayanlardan olmak üzere seçilmesi muvafık görülmüştür.

İstimlâki kararlaştırılan yerin sahip ve alâkalıları lâyihanın 6 ncı maddesine kadar yazılı hükümlere göre yapılmış olan muameleye müstenit ve kendilerine tebligat icra edilerek bildirilmiş olan bedele razı olmadıklarını yazı ile muayyen müddeti içinde belediye reisliğine bildirildikten sonra belediye istimlâk bedelinin tayinini hukuk mahkemesine müracaatle istemesi 8 inci maddede beyan olunmaktadır. Bu maddenin ihtiva ettiği hükümler arasında belediyenin müracaatından sonra mahkemece taraflar davet olunarak gayrimenkul sahip ve alâkalıları müddeaaleyh sıfatında mahkemeye gelmiş olmalarına rağmen mütekabil bir dava açmak gibi külfete mahal kalmadan ilk duruşmada dördüncü ve altıncı maddeler hükümlerine mugayir muamele yapıldığı iddiasını beyan için kendilerine salâhiyet kabul edilmiştir.

Mahkemenin tarafları daveti üzerine istimlâk olunacak gayrimenkulün sahip ve alâkalıları lâyihanın 4 üncü maddesinde yazılı olduğu üzere kısmen istimlâk olunan yerin geri kalan parçasının kanunî sebebe müstenit olarak intifa kabiliyeti olmadığını iddia eder ve bunu da mahkeme varit görürse bu kalan parça hakkında da muamelenin ikmali için evrakı belediyeye iade eder.

Gayrimenkul sahip ve alâkalıları bu lâyihanın 6 ncı maddesi mucibince en büyük mülkiye memuruna serdettikleri itiraz, teşkil kılınan komisyon tarafından nazara alınmadığı veya istimlâk için yapılan muamelelerde kıymete tesir edecek esaslı bir hata olduğuna dair bir iddiada bulunarak mahkemece bunlar varit görüldüğü takdirde beyan olunan noksanlar evrakın belediyeye iadesine mahal kalmaksızın düzeltilir.

Bahsedilen iddiaların tetkik ve hallinden sonra veya hiç bir iddia yapılmadığı halde mahkemeler vilâyet umumî meclisleri tarafından seçilerek listesi kendilerine gönderilmiş olan hakemler arasından üç veya beş kişilik bir hakem heyeti teşkil ederek işi bunlara havale eder. Bu hakem heyetinin adedine göre bir veya ikisinin mutlaka mimar veya mühendis ve bulunmayan yerlerde yapı işlerinden anlayanlardan olması ve işe başlamadan evvel yemin ettirilmiş bulunması meşruttur.

Hakemlerin bitaraf olmalarını temin maksadile gayrimenkul sahiplerine ortaklık ve yanlarında çalışmak ve hukuk usulü muhakemelerinde şahadetten imtina için gösterilen derecelerde karabeti bulunanların hakem tayin olunamayacakları gibi ehli vukufun reddine dair olan umumî hükümlere müsteniden taraflarca hakemlerin reddolunabileceğine dair sekizinci maddeye kayitler konmuştur.

Hakem heyeti 8 gün içinde istimlâk olunacak yerin değerini takdir ve tayin ederek bir mazbata yapıp mahkemeye bildirir.

Değerin takdiri hususunun üçüncü maddede yazılı ve değer pahanın tayini için isabete en yakın bir karine olduğu kabul edilen miktardan fazla takdir olunduğu surette bunun için en yukarı bir had kabulü encümence münakaşa edilmiştir.

Filhakika meri kanunun tatbikı sırasında dönümle satılığa çıkarıldığında alıcısı bulunmayan bazı yerlerin metre murabbama dönümünün kıymetinden daha yüksek bedeller takdir edildiği ve böyle hakem mazbatalarının belediyelere zarar verecek surette infaz olunduğu görülmüşse de sırf kanunun iyi tatbik edilmemesinden doğan bu hallerin hakem heyetlerine seçilebilecek kimselerin vasıflarını gösteren ve işin bu heyete havalesi üzerine yapılacak mazbataların emsallerinin alım satım rayicine göre takdir olunması ve esbabı mucibelerinin mazbatalarda tasrih kılınması ve nihayet tarafların mahkeme huzurunda mazbataya karşı noksan iddia dermeyanı ve mahkemecede bunların varit olup olmadığı hakkında tetkikatta bulunacağı hakkında lâyihaya konan kayitler geçmiş işlerdeki yolsuzlukları bertaraf edecek hüküm ve kuvveti haiz olacağına kanaat hâsıl olmuştur. Hakem heyetinin verdiği mazbata mahkemece kabul olununca teciline karar verilir ve bu kararın birer sureti taraflara tebliğ olunur.

Tescil kararlarının kanuna muhalif sebeplerden dolayı tebliğden itibaren 8 gün zarfında temyiz edebileceği dokuzuncu maddede gösteril-

miştir. Bu maddede temyizin istimlâk muamelesinin tehirini istilzam etmeyeceği ve şu kadarki belediyece istimlâk olunacak gayrimenkule vaziyet edilmek için bedelinin millî bir bankaya yatırılmasının meşrut olduğu hakkındaki meri kanun hükmü muhafaza edilmiştir.

Lâyihanın onuncu maddesile yeni bir hüküm konmuştur. O da: İstimlâki kararlaştırılan gayrimenkul için üçüncü maddeye göre arazi ve bina vergileri kanunlarındaki esaslar üzerinden hesap olunarak tayin edilecek kıymet o yerin değer bahasından fazla ise belediyenin de istimlâk bedelinin indirilmesi için mahkemeye müracaat etmek salâhiyeti kabul edilmiştir. Bahsedilen vergi kanunları bilhassa binalar hakkında on senelik iradı gayri safiyi kıymet addetmekte ve bu lâyiha ile de bu esas üzerine değer paha kıymet önce tesbit edilmekte ise de bazı yerlerin getirdiği iratlar bina kıymetini daha az müddet içinde itfaya kâfi geldiğinden belediyenin bu kabîl ahvalde üçüncü maddenin gösterdiği esas ile bağlı kalmıyarak bedelin tenzilini mahkemeye müracaatla isteyebilmesi madelete ve hakka uygun görülmüştür.

11 nci madde istimlâk bedellerine itiraz eden gayrimenkul sahiplerile belediyelerin kıymet hakkında azlık veya çokluk noktasından istediklerinden fazla veya eksik olarak hakem heyetleri tarafından kıymet takdir edilmeyeceği meri kanundan aynen nakil ve kabul edilmiştir.

12 nci madde mahkeme harçlarile sair zarurî masraflar ve hakem heyetleri ücretinin ilk önce belediyece verilmesini göstermektedir. Bu kanun lâyihasına göre yalnız belediyeler mahkemeye müracaat mecburiyetinde olduklarından masrafın önce onlar tarafından verilmesi tabiî bulunmuştur. Hakem heyetinin tetkikatı üzerine mahkemece tesciline karar verilecek mazbata mündericatına göre bu masrafların haksız çıkacak tarafa yükletilmesi veya kısmen haklı ve kısmen haksız çıkarlarsa masrafın da ona göre taksimi hususunda umumî hükümler dairesinde mahkemece karar verilmesi hususu maddeye işaret edilmiştir.

On üçüncü madde istimlâki kararlaştırılan gayrimenkul hakkında değer paha kıymeti (1) o gayrimenkulün sahibinin sarih olarak kabulile, (2) itiraz üzerine en büyük mülkiye memurunun teşkil edeceği altıncı maddede yazılı komisyonun tetkiki neticesinde vereceği mazbata ile, (3) belediyenin mahkemeye müracaati üzerine mahkemece kıymet meselesinin intacile (4) itiraz ve ademi kabul hakkında kanunda tayin edilen müddetler zarfında sahiplerinin bu salâhiyetlerini kullanmamak suretile katileştikten sonra tapu dairesinde o gayrimenkulü belediye namına tahrir vermedikleri takdirde yapılacak muameleyi göstermektedir. Bu halde belediye istimlâk bedelini mevduat kabulüne salâhiyetli millî bir bankaya yatırarak alacağı makbuzla istimlâke ait dosyayı mahkemeye vererek o gayrimenkulü tapu dairesince namına tesciline ister.

Mahkeme üç gün içinde, gayrimenkul sahibi ve alâkalıları sırf itiraz ve rızaya dair bir diyecekleri olup olmadığını beyan için davet eder. Bu davet her ne kadar belediye için işi uzatacak mahiyette bir külfet gibi görünebilirse de gayrimenkul sahipleri için istimlâk işinden hiç haberleri olmamak ve evvelce yapılan muameleler usulü dairesinde kendilerine tebliğ edilmemek gibi kanuna muhalif bir halin vuku bulabileceği ihtimaline karşı hak namına bir teminat olarak bu yolda hüküm konması encümence münasip görülmüştür. Şu kadar ki mahkemenin bu daveti rıza ve itiraza ait esaslı bir kanunsuzluğa karşı bir hakkın kaybolmaması maksadına müstenit olduğu nazarda tutulması ve yoksa yeniden halledilmiş mesailin tekriri veya müddeti içinde sükût edilmişken bu vesile ile yeni baştan bir itiraz hakkının kullanılmasına yol açmak maksadın tamamile haricindedir.

Davet üzerine kabule değer bir iddia dermeyan olunmaz veya davete hiç icabet edilmezse belediye namına tescil muamelesinin icrasına mahkemece karar verilerek keyfiyet bir müzekkere ile tapu dairesine bildirilir.

On dördüncü madde ile istimlâkin acele yapılması lâzımgelen hallerde belediyeye büyük bir kolaylık verecek ve ayni zamanda gayrimenkul sahiplerinin de haklarını muhafaza edecek bir hüküm kabul edilmiştir. O da: Belediyelerce istimlâk hakkında önce yapılması lâzımgelen muamele ikmal edilerek bedel tayin olunduktan sonra sahibi bu bedele razi olmadığını bildirmesi üzerine belediyenin mahkemeye müracaate mecbur olduğu hallerde eğer o yere hemen vaziyet edilmek lâzımgeliyorsa 3 üncü madde hükmü dairesinde tesbit olunan kıymeti yüzde yirmi fazlasile bankaya yatırılarak o yerin belediye namına tes-

cili mahkemeden istenebilir. Şu kadar ki mahkemece sahibinin kabul etmediği kıymetin takdiri için ileride hakem heyetine işin havale edilmesi zarurî olduğuna göre takdir muamelesinde tetkike esas olacak bütün vaziyetler mahkeme marifetile tesbiti delâil suretile tevsik edilmesi de maddeye kaydedilmiştir.

Bu muameleler yapılırken alâkalıların mahkemece davet edilmesi ve tayin olunan günde gelmeyenlerin gıyaplarında işin icrası da bu maddenin hükümleri cümlesindendir.

Lâyihanın 15 inci maddesinde şimdiye kadar belediyece yapılan istimlâklerde maksadın husulüne engel olmak üzere ihdas edilebilen bir müşkülün ortadan kaldırılması maksadile yeni bir hüküm konmuştur. Bu hüküm belediyeyi hiç alâkadar etmeyecek olan istimlâki mukarrer gayrimenkulün tasarrufu münazaalı olduğu takdirde belediye bu ihtilâflarda hasım vaziyetinde bulunmayarak lâyihanın 8 nci maddesi hükümleri dairesinde mahkemeye müracaatle tayin ettireceği kıymeti ileride o yerin hakikî malik ve mutasarrıfı anlaşılınca kendilerine verilmek üzere bankaya yatırarak o yere vaziyet edebileceği maddede tasrih kılınmıştır.

İstimlâke ait bütün muamelelerin ikmal ve intacından ve tapu dairesince de tescil muamelesi yapıldıktan sonra o gayrimenkulün tahliye edilerek belediyeye teslimi keyfiyeti 16 ncı maddede konulan hükümlerle tavzih kılınmıştır.

Böyle yerlerin tahliyesinde ayrıca bir hüküm aranmaksızın belediyelerin icra dairesine müracaatleri kâfi addedilmiş ve icra iflâs kanunundaki tahliye hükümlerine mütenazır olarak icra dairelerince o gayrimenkulün kim olursa olsun sağrline 15 gün müddetli bir tahliye emri tebliğ ettirilerek bu müddet içinde tahliye edilmezse icraen tahliye ve teslim edileceği maddeye yazılmıştır.

İstimlâk edilen gayrimenkul başkasına kiralı ise tahliye mecburiyetinden dolayı kiracının kiralayandan tazminat iddiasına kalkmaması için maddenin sonuna bir fıkra konmuştur.

Lâyihanın 17 inci maddesi memleketin imar ihtiyacına karşı istimlâk işlerinde belediyelere daha geniş salâhiyet veren hükümleri tazammun etmektedir. Tarihî ve mimarî kıymeti haiz binalarla âbidelerin kıymetlerine lâyık surette etrafının açılması ve meydanlar tesisi için bunların civarındaki yerin istimlâkinde de ayni suretle muamele yapılması terviç edilmiştir.

Maddenin ihtiva ettiği hüküm Hükûmetçe tasdikli imar plânına göre tesisat için bono vererek belediyenin istimlâk yapabilmesi salâhiyetinden ibarettir.

Bu madde encümence uzun müzakere ve münakaşayı mucip olmuş ve buna sebep te teşkilâtı esasiye kanunundaki istimlâk ve istimval işlerinde bedelinin peşinen verilmesi kaydinin ihlâl edilip edilmeyeceği keyfiyeti olmuştur.

Hükûmetin tasdikına iktiran eden bir beldenin imar plânı onanın esaslı bir surette bütün ihtiyaçlarını derpiş ederek tanzim edilmiş olacağına göre bu ciddi maksatla girişilecek bir işte azamî kolaylıklar gösterilmesindeki lüzum ve fayda izahtan müstağni bir hakikattir.

Ayni mülâhaza tarihî ve mimarî kıymeti haiz olan binalarla âbideler hakkında da varittir.

Teşkilâtı esasiye kanununun bedelin peşin verilmesi hakkındaki hükmünün mahfuz tutulmasının vücubu da aşikârdır. Şu kadar ki bahsedilen bu ihtiyaçları karşılamak için kanunun peşin kaydinin hukukî mahiyetini göz önünde bulundurmak yani bonoların tedavül kabiliyetini haiz olması ve ihtiva ettiği müddetler için yüzde altı nisbetinde bir faiz yürütülmesi ve bunlardan başka bir de belediye bankası veya mahsus kanuna göre malî kudreti Devlet murakabesi altında bulunan mevduat kabulüne salâhiyetli millî bir bankanın kefalet etmesi bu bonoların kıymetini takviye etmiş olmak itibarile istimlâk bedellerine karşı bu suretle bono verilmesinin de bir tesviyei bedel addolunabileceği neticesine varılmış ve bu madde hakkında Dahiliye vekâletile de tam bir mutabakat hâsıl olarak kabulüne ve lâyihaya dercine ekseriyetle karar verilmiştir.

Askerî memnu mıntakalar sahasındaki yerlerin istimlâkinde de bedellerin ödenmesi tarzı hakkında kabul edilen bir usul bu maddenin kabulü için emsal teşkil eden bir saik olmuştur.

18 inci madde meri kanunda mevcut bir hükmün aynen naklinden ibarettir.

19 uncu madde istimlâk sebebile kıymeti artan yerlerden alınacak şerefiyeden bahsetmektedir.

Bu hüküm tatbik edilmekte olan kanunda dahi mevcuttur. Ancak şimdiki nisbet bu lâyiha ile istimlâk sebebile kıymeti artan yerlerin eski kıymetile yeni kıymeti arasındaki farkın üçte birine çıkarılması suretile arttırılmıştır. Buna karşı encümende itirazlar serdedilmişse de maa-

haza istimlâk sebebile bir malın fazla kıymet iktisap etmesi o yerin sahibi lehinde mutlak bir hak olarak kabulüne ilmî kaideler noktasından da cevaz verilmediğinden bu fazla farkın üçte birini beş senede ve beş taksitte şerefiye namile belediyeler tarafından tahsil edilmesinde adaletsizlik görülmemiş ve maddede yazılı nisbet dairesinde şerefiyenin alınması hakkındaki hükmün ipkaen kabulüne ekseriyetle karar verilmiştir.

20 nci maddede bir yerin istimlâkinden sonra orada yapılması mukarrer tesisattan vaz geçilince eski sahibinin istimlâk bedelini geri vererek o yeri alabilmesi salâhiyetinden bahistir.

Lâyihada konulmuş olan muvakkat madde ile bu kanunun neşri tarihinde katileşmemiş istimlâkler için bu kanunun tatbik edilmesi kaydolunmuştur. Bu lâyiha istimlâk işlerinde belediye ile gayrimenkul sahiplerinin haklarını mahfuz bulunduracak seri ve salim usulleri ihtiva etmekte olduğundan katileşmemiş eski istimlâk işlerinin bu kanuna tâbi tutulmasında fayda mülâhaza edilmiştir.

21 - 23 maddeler ilga edilen kanunlarla bu kanunun meri olacağı zamanı ve istimlâk işlerinin şümul ve alâkasına göre bu kanunun icrasına İcra Vekilleri Heyetinin memur olduğunu göstermektedir.

Sebepleri yukarıda izah edilen ve encümenimizin meri kanundan ve tadil teklifile diğer encümenlerin tetkikinden de mülhem olarak tertip ettiği bu kanun lâyihasının kabulü Umumî Heyetin yüksek tasvibinee arzolunur.

Adliye En. Reisi	M. M.
Çorum	Kocaeil
Münir	*Salâhattin*

Kâtip
Trabzon

Teşkilâtı esasiye kanununa muhalif olduğu için para yerine bono verilmesine müsaade veren madde lâyihadan çıkarılmalıdır.

Raif

Aza	Aza	Aza
Çanakkale	Kayseri	Konya
Osman Niyazi	*S. Azmi*	*S. Sırrı*
Aza	Aza	
Kocaeli	Antalya	
Ragıp	*Haydar*	

Manisa

Para yerine bono verilmesini teşkilâtı esasiyeye muhalif bulurum

Refik Şevket

Aza	Aza
Tokat	Erzincan
Nâzım	*Abdülhak*

HÜKÛMETİN TEKLİFİ

İstanbulda ve vilâyatta devairi belediye namına istimlâk olunacak mahallerin sureti istimlâki hakkında 21 kânunusani 1329 tarihli kanunun bazı maddelerini muaddil kanun lâyihası

MADDE 1 — Kanunun üçüncü maddesi aşağıdaki şekilde tadil olunmuştur :

Geçen madde mucibince istimlâki kararlaşan mahallin kıymeti aşağıda gösterilen tarzda tayin olunur.

İstimlâk olunacak mahal arazi ise kıymeti 1833 numaralı arazi vergisi kanununa tevfikan vergiye matrah olmak üzere tayin olunan kıymettir. Bina veya arsa ise 1837 numaralı bina vergisi kanunu mucibince vergiye matrah olmak üzere tayin olunan irada nazaran kanunda gösterilen usul dairesinde safi iradın on misli kıymet addolunur.

Vergide mukayyet olmayan mahaller için yukarıda yazılı kanunların hükümleri dairesinde yeniden kıymet takdir olunur. Kısmen istimlâk olunacak mahaller için belediye fen işleri müdüriyetince veya belediye baş mühendis ve mühendislerinin ve belediye mühendisi bulunmayan yerlerde nafıa mühendisi veya fen memurlarının o mahallin heyeti mecmuasına mevzu vergi kıymetine nazaran tefrik ve takdir edecekleri kıymet esas ittihaz olunur.

İstimlâki kararlaşan mahallin cinsi ve nevi ve mahalle ve sokağı ve numarası, mesahası, sahibinin ismi ve kıymeti gazete olan yerlerde gazetelerle, gazete olmayan yerlerde mutat vesait ile ilân olunmakla beraber istimlâk olunacak mahallin münasip bir tarafına ve belediye dairesine asılır.

Bundan başka ashabının ikametgâhı mahalle heyeti ihtiyariyesinden tahkik olunarak ikametgâhlarına da usulen tebliğat icra edilir. Mahalle heyeti ihtiyariyesince ikametgâhı malûm olmayanlar için keyfiyet bir zabıt varakasile tesbit olunarak ilân ile iktifa olunur.

Bu varakalar asıldıkları mahallerde sekiz gün müddetle kalır. Mülk sahibinin ikametgâha tebliğ tarihinden ve ilân ile iktifa olunan ahvalde ilânların indirildiği tarihten itibaren 30 gün zarfında - resmî tatil günleri hariç - itiraza hakkı vardır.

Ancak itiraz istimlâk edilen mahallin cinsi ve nevine ve istihkaka ve müştereklerin hissesine

DAHİLİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Devairi belediye namına istimlâk olunacak mahallerin sureti istimâki hakkında 21 kânunusani 329 tarihli kanunun bazı maddelerini muaddil kanun lâyihası

MADDE 1 — Kanunun üçüncü maddesi aşağıdaki şekilde tadil olunmuştur: Geçen madde mucibince istimlâki kararlaşan mahallin kıymeti aşağıda gösterilen tarzda tayin olunur.

İstimlâk olunacak mahal arazi ise kiymeti 1833 numaralı arazi vergisi kanununa tevfikan vergiye matrah olmak üzere tayin olunan kıymettir. Bina veya arsa ise 1837 numaralı bina vergisi kanunu mucibince vergiye matrah olmak üzere tayin olunan irada nazaran kanunda gösterilen usul dairesinde safi iradın on misli kıymet addolunur.

Vergide mukayyet olmayan mahaller için yukarıda yazılı kanunların hükümleri dairesinde yeniden kıymet takdir olunur. Kısmen istimlâk olunacak mahaller için belediye fen işleri müdüriyetince veya belediye başmühendis ve mühendislerinin ve belediye mühendisi bulunmayan yerlerde Nafıa mühendisi veya fen memurlarının ve bunların bulunmadığı yerlerde belediye kalfalarının o mahallin heyeti mecmuasına mevzu vergi kıymetine nazaran tefrik ve takdir edecekleri kıymet esas ittihaz olunur.

İstimlâki kararlaşan mahallin cinsi ve nevi ve mahalle ve sokağı ve numarası, mesahası, sahibinin ismi ve kıymeti gazete olan yerlerde gazetelerle, gazete olmayan yerlerde mutat vesait ile ilân olunmakla beraber istimlâk olunacak mahallin münasip bir tarafına ve belediye dairesine asılır.

Bundan başka ashabının ikametgâhı tahkik olunarak ikametgâhlarına da usulen tebligat icra edilir. İkametgâhı bulunmayanlar için keyfiyet bir zabıt varakasile tesbit olunarak ilân ile iktifa olunur.

Bu varakalar asıldıkları mahallerde sekiz gün müddetle kalır. Mülk sahibinin ikametgâha tebliğ tarihinden ve ilân ile iktifa olunan ahvalde ilânların indirildiği tarihten itibaren 30 gün zarfında - resmî tatil günleri hariç - itiraza hakkı vardır.

Ancak itiraz istimlâk edilen mahallin cinsine ve nevine ve müstehik ve müştereklerin hissesine ve mesahaya ve kıymetine munhasır olabi-

MALİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Belediyeler namına istimlâk olunacak mahallerin istimlâk sureti hakkındaki 21 kânunusani 1329 tarihli muvakkat kanunun bazı maddelerini muaddil kanun lâyihası

MADDE 1 — 21 kânunusani 1329 tarihli muvakkat kanunun 14 şubat 1340 tarih ve 413 numaralı kanunla tadil edilen ikinci maddesi aşağıdaki şekilde tadil olunmuştur:

Belediyeler namına icrası iktiza eden istimlâkâta müteallik muamelâtın ifası belediye encümenlerine aittir. Belediye fen işleri müdürlüğü veya belediye başmühendis ve mühendisleri ve belediye mühendisi bulunmayan yerlerde nafıa mühendisi veya fen memurları ve bunların bulunmadığı yerlerde dahi belediye kalfaları tarafından istimlâki iktiza eden mahallin cins ve nevi ile miktarı mesahasını ve sahibinin ismile ciheti tasarrufiyesini tayin ve irae eden mükemmel ve mufassal bir harita tanzim olunacak ve bu harita belediye encümenlerince tetkik ve tasdik olunduktan sonra lüzumu istimlâki mutazammın bir kıta müzekkere ile birlikte en büyük mülkiye memuruna takdim kılınacaktır. En büyük mülkiye memuru evrakın vusulünden itibaren nihayet on gün zarfında emri istimlâkin menafii umumiye icabatından olup olmadığına dair kararı katî ittihaz ederek keyfiyeti belediyeye tebliğ eyleyecektir. İşbu menfaati umumiye kararları kabili istinaf ve temyiz değildir.

İstimlâki kararlaşan mahallin kıymeti aşağıda gösterilen tarzda olur :

İstimlâk olunacak mahal arazi ise kıymeti 1833 numaralı arazi vergisi kanununa tevfikan vergiye matrah olmak üzere tayin olunan kıymettir. Bina veya arsa ise 1837 numaralı bina vergisi kanunu mucibince vergiye matrah olmak üzere tayin olunan irada nazaran kanunda gösterilen usul dairesinde safi iradın on misli kıymet addolunur.

Vergide yazılı olmayan mahaller için yeniden kıymet takdir olunur. Kısmen istimlâk olunacak mahaller için belediye fen işleri müdürlüğü veya belediye başmühendis ve mühendisleri ve belediye mühendisi bulunmayan yerlerde nafıa mühendisi veya fen memurları veya bunların bulunmadığı yerlerde belediye kalfaları tarafından o mahallin heyeti mecmuasına kon-

ADLİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Belediyece yapılacak istimlâk hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — 1580 sayılı belediye kanununda yazılı, beldenin ve belde sakinlerinin mahallî mahiyette müşterek ve medenî, sıhhî, ve bedii ihtiyaçlarının tanzim ve tesviyesi ve tehlikeden korunması için tesisat yapmak maksadile binalı ve binasız gayrimenkulleri istimlâke belediyeler salâhiyetlidir.

ve mesahaya ve kıymetine munhasır olabilir.

İtirazname mahallin en büyük mülkiye memuruna verilir. İtirazname üzerine haritayı tanzim eden mühendis ve tapu memuru ve bir maliye memurundan mürekkep bir tetkik komisyonu teşkil olunur. Bu komisyon icap eden tetkikatı yaptıktan sonra bir hafta zarfında bir mazbata tanzim ederek en büyük mülkiye memuruna verir.

En büyük mülkiye memuru da belediye riyasetine tebliğ eder.

MADDE 2 — Kanunun altıncı maddesi aşağıdaki şekilde tadil olunmuştur:

İtiraz vukuu üzerine komisyonca yapılan tetkikat neticesinde kıymet hakkında verilen karara mülk sahipleri razı olmadığı takdirde istimlâk bedelinin tayini için belediye riyaseti tarafından o mahal mahkemesine müracaat olunur.

Mahkeme tarafından, müracaat tarihinden itibaren nihayet üç gün zarfında mevcut olan yerlerde ikisi mimar veya mühendis gibi ihtisas erbabından olmak üzere üç kişilik bir hakem heyeti teşkil ve vazifeye başlamadan evvel heyet azası tahlif edilir. Bu heyet istimlâk edilecek mahallin kıymetini tahkik ve tayin ederek keyfiyeti esbabı mucibeli bir mazbata ile nihayet bir hafta zarfında mahkeme riyasetine bildirir. Hakem heyeti arsa ve arazinin emsaline nazaran kıymetini ve binanın tarzı inşasına göre maliyet fiatini ve civarındaki emsalinin satış kıymetini ve irat takdirinde bina vergisi kanununun işaret ettiği kayitleri göz önünde bulundurarak kıymeti takdir eder ve bu cihetleri mazbatada tasrih eyler.

Bu heyetin esbabı mucibeli mazbatası mahkeme tarafından kanaat husulüne kâfi görülmediği takdirde eksik veya gayrivarit noktalar gösterilerek ikmal ve tashih olunmak üzere ayni heyete iade cihetine gidilir. Mahkemece kabul edilen hakem mazbatası tasdik ve tescil edilerek birer sureti belediye ile mülk sahiplerine tebliğ edilir.

Bu kararlar tebliğ tarihinden itibaren sekiz gün içinde ancak kabili temyizdir.

lir.

İtirazname mahallin en büyük mülkiye memuruna verilir. İtirazname üzerine haritayı tanzim eden mühendis ve tapu memuru ve bir maliye memurundan mürekkep bir tetkik komisyonu teşkil olunur. Bu komisyon icap eden tetkikatı yaptıktan sonra sekiz gün zarfında bir mazbata tanzim ederek en büyük mülkiye memuruna verir.

En büyük mülkiye memuru da belediye riyasetine tebliğ eder. (Bu raporda yazılı kıymet belediyece itiraz eden kimseye yukariki usul dairesinde bildirilir).

MADDE 2 — Kanunun altıncı maddesi aşağıdaki şekilde tadil olunmuştur:

İtiraz vukuu üzerine komisyonca yapılan tetkikat neticesinde kıymet hakkında verilen karara mülk sahipleri razı olmadığı takdirde istimlâk bedelinin tayini için belediye riyaseti tarafından o mahal mahkemesine müracaat olunur.

Mahkeme tarafından müracaat tarihinden itibaren nihayet üç gün zarfında mevcut olan yerlerde birisi mimar veya mühendis gibi ihtisas erbabından olmak üzere üç kişilik bir hakem heyeti teşkil ve vazifeye başlamadan evvel heyet azası tahlif edilir. Bu heyet istimlâk edilecek mahallin kıymetini tahkik ve tayin ederek keyfiyeti esbabı mucibeli bir mazbata ile nihayet sekiz gün zarfında mahkeme riyasetine bildirir. Hakem heyeti arsa ve arazinin emsaline nazaran kıymetini ve binanın tarzı inşasına göre maliyet fiatini ve civarındaki emsalinin satış kıymetini ve irat takdirinde bina vergisi kanununun işaret ettiği kayitleri göz önünde bulundurarak kıymeti takdir eder ve bu cihetleri mazbatada tasrih eyler.

Bu heyetin esbabı mucibeli mazbatası mahkeme tarafından kanaat husulüne kâfi görülmediği takdirde eksik ve gayri varit noktalar gösterilerek ikmal ve tasrih olunmak üzere ayni heyete iade edilir. Mahkemece kabul edilen hakem mazbatası tasdik ve tescil edilerek birer sureti belediye ile mülk sahiplerine tebliğ edilir.

Bu kararlar tebliğ tarihinden itibaren ancak sekiz gün içinde kabili temyizdir.

muş vergiye nazaran takdir ve tefrik edecekleri kıymet esas ittihaz olunur.

MADDE 2 — Kanunun 3 üncü maddesi aşağıdaki tarzda tadil edilmiştir:

İstimlâki kararlaşan mahallin cins ve nevi ve kıymeti ve mahalle ve sokağı ve numarası, mesahası ve sahibinin ismi gazete olan yerlerde gazetelerle, gazete olmayan yerlerde mutat vasıtalarla ilân olunmakla beraber istimlâk olunacak mahallin münasip bir tarafına ve belediye dairesine asılır.

Bundan başka, sahiplerinin ikametgâhı tahkik olunarak ikametgâhlarına da usulen tebligat yapılır. İkametgâhı bulunmayanlar için keyfiyet bir zabıt varakasile tesbit olunarak ve ilân ile iktifa edilir. Bu ilân kâğıtları asıldıkları yerlerde sekiz gün müddetle kalır. Mülk sahibinin, ikametgâhına tebliğ tarihinden ve ilân ile iktifa olunduğu ahvalde ilânların indirildiği tarihten itibaren otuz gün zarfında (resmî tatil günleri hariç) itiraza hakkı vardır.

Ancak bu itiraz istimlâk edilen mahallin cinsine ve nevine ve müstahik ve müştereklerin hissesine ve mesahaya ve kıymetine munhasır olabilir.

İtirazname mahallin en büyük mülkiye memuruna verilir. İtirazname üzerine tapu memuru ve bir malmemuru ile haritayı yapan mühendisten mürekkep bir tetkik komisyonu teşkil olunur. Bu komisyon icap eden tetkikatı yaptıktan sonra sekiz gün zarfında bir mazbata yaparak en büyük mülkiye memuruna verir.

En büyük mülkiye memuru da belediye reisliğine tebliğ eder. Bu mazbatada yazılı kıymet belediyece, itiraz eden kimseye yukarıdaki usul dairesinde bildirilir.

MADDE 2 — Belediye namına istimlâk olunacak yerlerin mesaha ve cins ve hududunu gösterir mufassal bir haritası belediye mühendisi ve bulunmayan yerlerde nafıa mühendisi ve bunların bulunmadığı yerlerde mimar veya fen memuru ve bunlar da yoksa belediye kalfası tarafından yapılarak belediye encümenine tevdi olunur.

Encümence istimlâke lüzum görüldüğü takdirde istimlâk sebeplerini bildirir bir mazbata yapılarak mahallin en büyük mülkiye memuruna gönderilir.

En büyük mülkiye memuru evrakın gelmesinden itibaren on beş gün içinde yapılacak istimlâkin umumî menfaatlere uygun olup olmadığına karar vererek belediyeye bildirir.

İstimlâkin umumî menfaatlere uygun olduğu hakkındaki kararlar katidir.

İstimlâkin umumî menfaatlere uygun olmadığına dair verilecek kararlara karşı belediye encümenlerinin kararile belediye teşkilâtı olan mahallerle kaza belediyeleri valiye ve vilâyet belediyeleri de Dahiliye vekâletine itirazda bulunabilirler.

itiraz üzerine verilecek kararlar katidir.

İstimlâkin umumî menfaatlere uygun olup olmadığı hakkındaki kararlar belediye reisliği en büyük mülkiye memuru uhdesinde bulunan yerlerde kaza belediyeleri için bağlı oldukları vilâyetin valisi ve vilâyet belediyelerine ait olanlar hakkında da Dahiliye vekili tarafından katî olarak ittihaz olunur.

MADDE 3 — Kanunun dokuzuncu maddesi aşağıdaki şekilde tadil olunmuştur:

Mülk sahiplerinin kıymete razı olmayıpta belediye riyasetince mahkemeye müracaat mecburiyeti hâsıl olan hallerde kıymeti yüzde yirmi fazlasile belediyece millî bankalardan birine mülk sahibi namına yatırılarak makbuzu mah-

MADDE 3 — Kanunun 9 uncu maddesi aşağıdaki şekilde tadil olunmuştur:

Mülk sahiplerinin kıymete razı olmayıp ta belediye riyasetince mahkemeye müracaat mecburiyeti hâsıl olan hallerde kıymeti yüzde yirmi fazlasile belediyece millî bankalardan birine mülk sahibi namına yatırılarak makbuzu mah-

MADDE 4 — Mezkûr kanunun 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde tadil edilmiştir:

İtiraz vukuu üzerine komisyonca yapılan tetkikler neticesinde kıymet hakkında verilen karara mülk sahipleri razı olmadığı takdirde istimlâk bedelinin tayini için belediye reisliği tarafından o mahal mahkemesine müracaat olunur.

Mahkeme tarafından, müracaat tarihinden itibaren en çok üç gün zarfında üçten az ve beşten yukarı olmamak üzere bir hakem heyeti teşkil ve vazifeye başlamazdan evvel tahlif olunur. Bu heyet üç kişilik olduğuna göre bunlardan ikisi her sene umumî meclislerce kanunun 4 üncü maddesi mucibince tertip olunacak hakem listesi arasından alınır. Hakem heyeti beş kişilik olduğuna göre bunlardan üçü yukarıda zikredilen hakem listesi arasından alınır. Üç kişilik hakem heyetinden biri ve beş kişilik hakem heyetinden ikisi mimar veya mühendis gibi ihtisas erbabından olmak üzere mahkemece tayin olunur.

Bu heyet istimlâk edilecek mahallin kıymetini tahkik ve tayin ederek keyfiyeti esbabı mucibeli bir mazbata ile nihayet (sekiz gün) zarfında mahkeme riyasetine bildirir. Hakem heyeti arsa ve arazinin emsaline nazaran kıymetini ve binanın tarzı inşasına göre maliyet fiatini ve civardaki emsalinin satış kıymetini ve irat takdirinde bina vergisi kanununun işaret ettiği kayitleri göz önünde bulundurarak kıymeti takdir eder ve bu cihetleri mazbatada tasrih eyler.

Bu heyetin esbabı mucibeli mazbatası mahkeme tarafından kanaat husulüne kâfi görülmediği takdirde eksik ve gayrivarit noktalar gösterilerek ikmal ve tasrih olunmak üzere ayni heyete iade edilir. Mahkemece kabul edilen hakem mazbatası tasdik ve tescil edilerek birer sureti belediye ile mülk sahiplerine tebliğ edilir.

Bu kararlar tebliğ tarihinden itibaren ancak sekiz gün içinde kabili temyizdir.

MADDE 5 — Dahiliye encümeninin 3 üncü maddesi aynen

MADDE 3 — İstimlâk olunacak yer:

A) 1833 sayılı kanun hükümlerine göre tahrir görmüş arazi ise (iratlı ve iratsız arsalar dahil) vergiye matrah ittihaz edilen kıymeti,

B) 1837 sayılı kanun mucibince tahrir görmüş bina ise gayrisafi iradının on misli,

C) Yukariki fıkralarda yazılı kanunlar mucibince tahrir görmemiş ise belediye meclisi azasından ve emlâk sahiplerinden birer aza ile mühendis veya mimar yahut fen memurundan ve bunların bulunmadığı yerlerde ebniye kalfası veya yapı işlerinden anlayanlardan teşkil edilecek bir komisyon marifetile takdir olunacak kıymeti o gayrimenkulün değer pahası sayılır.

Eğer gayrimenkul, tahrir görmüş arsa iken üzerine bina yapılmış veya binalı iken her hangi bir sebeple arsa haline gelmiş ve bu vaziyete göre kanunen tahrir ve tahmin yapılmamış ise (C) fıkrasında yazılı komisyon tarafından kıymeti takdir olunur.

MADDE 4 — Kısmen istimlâk olunacak yerlerin kıymeti, 3 üncü maddenin (A) ve (B) fıkralarında yazılı esaslara göre tamamı için bulunacak kıymetinden mezkûr maddenin (C) fıkrasında yazılı komisyon tarafından ayrılır.

Bir kısmı istimlâk olunan yerlerin geri kalan parçasının havası veya ziyası kapanır yahut

kemeye tevdi olunduğu takdirde mahkemece icra kılınacak tebligata müsteniden sahibinin rizasına bakılmaksızın tapu memurları tarafından o mahallin kaydi belediye namına tashih ve tapu senedi ita olunur. Bu gibi ahvalde mülk sahibinin mahkemece tayin olunacak istimlâk bedeline taallûk eden hakkı mahfuzdur. Makbuzun mahkemeye tevdii tarihinden itibaren tapu senedinin itasına kadar iktiza eden bütün muameleler on beş gün zarfında behemehal ikmal olunur.

Bu suretle tapu senedi alman mahal hakkında belediyece vaki olan müracaat üzerine mahallin en büyük mülkiye memuru tarafından en çok on beş gün zarfında o mahal tahliye ve belediyeye teslim edilir.

MADDE 4 — 13 üncü madde aşağıdaki şekilde tadil edilmiştir:

Masarifi muhakeme ile ehli hibrenin zarurî masrafları evvelemirde belediyelerce tesviye olunur. Şu kadar ki hakem heyeti tarafından ita olunup mahkemece tasdik ve tescil kılınan tahkimnamede tayin ve takdir olunan miktar vergi kanunlarına tevfikan kabul ve evvelce ilân edilen kıymete müsavi ise bu masraflar mülk sahiplerinden tahsil olunur.

MADDE 5 — İstimlâk işlerinde, her ne sebeple olursa olsun, mahkemeye müracaat muamelâtın tehirini istilzam etmez.

kemeye tevdi olunduğu takdirde mahkemece icra kılınacak tebligata müsteniden sahibinin rızasına bakılmaksızın tapu memurları tarafından o mahallin kaydi belediye namına tashih ve tapu senedi ita olunur. Bu gibi ahvalde mülk sahibinin mahkemece tayin olunacak istimlâk bedeline taallûk eden hakkı mahfuzdur. Makbuzun mahkemeye tevdii tarihinden itibaren tapu senedinin itasına kadar iktiza eden bütün muameleler on beş gün zarfında behemehal ikmal olunur.

Bu suretle tapu senedi alınan mahal hakkında belediyece vaki olan müracaat üzerine mahallin en büyük mülkiye memuru tarafından bir ay zarfında o mahal tahliye ve belediyeye teslim edilir.

MADDE 4 — Hükûmetin teklifi aynen

MADDE 5 — Hükûmetin teklifi aynen

intifa kabil olmaz ve sahipleri de isterse o parçayı da belediye istimlâke mecburdur.

MADDE 6 — Hükûmetin 4 üncü maddesi aynen

MADEE 5 — İstimlâki kararlaştırılan yerlerin mutasarrıflarile alâkalılara o yerin noteri marifetile istimlâk keyfiyeti ve ikinci maddede yazılı haritanın bir sureti ve kıymeti hukuk usulü muhakemeleri hükümlerine göre tebliğ ettirilir. Noterler her tebliğ için mübaşirin zarurî mesrafından başka yirmi kuruş maktu ücret alır. Ayrıca harç ve resim alınmaz.

Noterlik teşkilâtı olmayan yerlerde tebligat belediye tarafından yapılır.

Gayrimenkulün haritası belediye tarafından on gün müddetle istimlâk olunacak yere ve ilân için belediye dairesinde muayyen mahalle asılır.

MADDE 7 — Hükûmetin 5 inci maddesi aynen

MADDE 6 — İstimlâk olunacak gayrimenkulün sahipleri ve alâkalıları o gayrimenkulün cinsine, miktarına, istimlâk bedeline ve hak ve hisselerine müteallik maddî hatalara munhasır olmak üzere itiraz edebilirler. Bu itiraz beşinci madde mucibince yapılacak tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde sebepleri gösterilerek o yerin en büyük mülkiye memuruna yazı ile yapılır.

İtiraz üzerine haritayı yapan fen memuru ve bulunmadığı halde o işi yapacak olanla Maliye ve tapu dairelerinden alınacak birer zattan mürekkep bir komisyon teşkil olunur.

Bu komisyon sekiz gün içinde takdir ve tahmine girişmeksizin icap eden tetkikleri yaparak ve lüzum görürse muterizi de dinleyerek neticeyi bir mazbata ile en büyük mülkiye memuruna bildirir.

En büyük mülkiye memuru da mazbatayı üç

MADDE 6 — İstimlâk olunacak mahallin kontratosu müddeti hitam bulmayan müstecirine belediyece nakil masrafı tahmin ve ita olunur. Şu kadar ki müstecirin mucirden tazminat talebine hakkı olamaz.	**MADDE** 6 — Hükûmetin teklifi aynen
MADDE 7 — İşbu kanun hükümleri Ankara İmar Müdürlüğünce yapılacak istimlâk muameleleri hakkında dahi caridir.	**MADDE** 7 — Hükûmetin teklifi aynen

gün içinde belediyeye gönderir. Belediyece beşinci maddede yazılı usul dairesinde itiraz edene tebliğ ettirilir.

MADDE 8 — Hükûmetin 6 ncı maddesi aynen

MADDE 7 — Vilâyet umumî meclisleri her sene toplanmalarının ilk haftasında mülk sahiplerinden ve mühendis, mimar ve yapı işlerinden anlayanlardan vilâyetler için otuzdan aşağı ve kırktan yukarı ve kazalar belediye teşkilâtı olan nahiyeler için ondan aşağı ve on beşten yukarı olmamak üzere hakemler seçer. Bunların isimlerini havi bir cetvel mahallerinin hukuk işlerini gören mahkemelere gönderilir.

MADDE 9 — Hükûmetin 7 nci maddesi aynen

MADDE 8 — İtiraz komisyonlarının altıncı maddeye göre verdikleri mazbatada gönderilen istimlâk bedelini kabul etmeyen gayrimenkul sahipleri ve alâkalıları mazbatanın tebliğinden itibaren sekiz gün içinde bu bedele razı olmadıklarını yazı ile belediye reisliğine bildirirler. Bu takdirde belediyece istimlâk bedelinin tayini için hukuk işlerini gören mahkemeye müracaat olunur.

Mahkeme, bir hafta içinde tarafları davet eder. İlk duruşmada mülk sahipleri ve alâkalılar bu kanunun dördüncü ve altıncı maddeleri mucibince yaptıkları taleplerin belediye ve komisyonca nazara alınmadığını ve bu kanunun tatbikında kıymete müessir esaslı hatalar bulunduğunu iddia ettikleri takdirde mahkeme ilk önce bunları tetkik eder. Mahkeme dördüncü maddeye müteallik iddiayı varit görürse gayrimenkulün tamamının istimlâk muamelesi ikmal edilmek üzere evrakı belediyeye iade eder ve diğer iddiaları yerinde görürse noksanları düzeltir. İddialar varit görülmediği veya hiç bir iddia yapılmadığı, yahut noksanlar düzeltildiği takdirde en çok bir hafta içinde üçten az ve beşten fazla olmamak üzere yedinci maddede yazılı hakemler arasından mahkemece bir hakem heyeti teşkil olunur.

Üç kişilik hakem heyetinden birisi ve beş kişilik hakem heyetinden ikisi mimar veya mühendislerden ve bulunmayan yerlerde yapı işlerinden anlayanlardan alınır.

Hakemler işe başlamadan evvel yemin ettirilir.

İstimlâk olunacak gayrimenkulün sahip ve alâkadarlarının ortakları ve müstahdemlerile ve hukuk usulü muhakemeleri kanununa göre şahadetten imtinaı caiz olanlar hakem tayin

olunamazlar. Mezkûr kanun mucibince ehli vukuf hakkında muayyen sebeplere binaen hakemler taraflarca reddolunabilir.

Hakem heyeti gayrimenkulün emsalinin alım satım rayicine göre değerini takdir ve tayin ederek keyfiyeti esbabı mucibeli bir mazbata ile nihayet sekiz gün içinde mahkemeye bildirir. Mahkeme, bir hafta zarfında tarafları davet ederek mazbatayı tetkik ile göreceği veya taraflar canibinden dermeyan edilip varit gördüğü noksanlarm ikmali için yine bu heyete iade edebilir.

Hakem heyeti iadeden sonra yukarıki fıkrada yazılı tarzda yeniden mazbatasını yaparak mahkemeye verir.

Mahkemece kabul olunacak hakem mazbatasının tesciline karar verilerek bu kararın birer sureti taraflara tebliğ olunur.

MADDE 9 — Tescil kararları tebliğ tarihinden itibaren sekiz gün içinde bu kanunda yazılı hükümlere muhalif hallerden dolayı temyiz olunabilir.

Temyiz istimlâk muamelesinin tehirini müstelzim olmaz.

Şu kadar ki o gayrimenkule vazıyet için istimlâk bedelinin millî bir bankaya yatırılmış olması şarttır.

MADDE 10 — İstimlâk olunacak gayrimenkulün kıymetinin veya on misil gayrisafi iradının o gayrimenkulün değer pahasından fazla olduğu iddiasile belediye istimlâk bedelinin indirilmesi için mahkemeye müracaat edebilir. Mahkeme sekizinci maddede yazılı hükümler dairesinde keyfiyeti tetkik eder ve bir karara bağlar.

MADDE 11 — İstimlâk bedellerine ait itirazlarda hakem heyetlerinin tayin edecekleri kıymet gayrimenkul sahibinin istediğinden ziyade veya belediyenin indirilmesi mahkemeden istediği yahut mahkemeye müracaat etmeyerek yaptırılan tebliğ ile kıymet olarak gösterdiği miktardan aşağı olamaz.

MADDE 12 — Mahkeme harçları ile ve sair zarurî masraflar ve hakem heyetlerinin ücreti neticede umumî hükümler dairesinde haksız çıkan tarafa yükletilmek üzere ilk önce belediyece verilir.

MADDE 13 — İstimlâki kararlaştırılan gay-

rimenkullerin kıymetine itiraz etmeyen veya itiraz edipte en büyük mülkiye memuru tarafından altıncı madde mucibince yapılacak muameleye razı olmadıklarını bildirmeyen yahut hakem mazbatasının tesciline mahkemece karar verilen gayrimenkul sahipleri belediye namına tapu dairesinde rizalarile takrir vermedikleri takdirde istimlâk bedelleri belediyece mevduat kabulüne salâhiyetli millî bir bankaya yatırılır. Alınacak makbuz istimlâke ait dosya ile birlikte tapu dairesinde tescil talebile mahkemeye verilir. Mahkemece gayrimenkul sahibi ve alâkalılar üç gün içinde itiraz ve rizaya müteallik bir diyeceği olup olmadığını beyan için usulü dairesinde davet olunur. Bunlar davete icabet etmez veya davet sebebine ait hususlar hakkında kabule şayan bir iddia dermeyan eylemezse mahkeme belediye namına tescil muamelesinin icrasına karar vererek keyfiyeti bir müzekkere ile tapu dairesine bildirir.

MADDE 14 — Mahkemeye müracaat lâzımgelen hallerde istimlâk olunacak yerlere hemen vazıyet olunması zarurî bulunursa belediyece gayrimenkulün değer paha sayılan kıymeti %20 fazlasile 13 üncü maddede yazılı bankalara yatırılarak makbuzu dosyasile birlikte mahkemeye verir ve o yerin belediye namına tescili istenilir. İstimlâk olunacak gayrimenkulün hakem heyetinin kıymet takdirine esas olacak bütün vaziyeti tesbiti delâil suretile mahkemece tevsik ettirilir.

Bu muamelelerin icrasında dahi gayrimenkul sahibinin ve alâkalıların belediyenin müracaatinden itibaren nihayet bir hafta içinde mahkeme tarafından davet olunması lâzımdır. Muayyen günde gelmeyenlerin gıyaplarında bu muamele yapılır.

MADDE 15 — Tasarrufu münazaalı olan gayrimenkullerin istimlâkinde belediye mahkemeye müracaat ederek 8 inci maddeye göre hakemler marifetile takdir ettireceği kıymeti sahibinin tayininde kendilerine verilmek üzere bankaya yatırılarak o yere vazıyet edebilir. Mutasarrıflar arasındaki ihtilâfta belediye sehim almaz.

MADDE 16 — Belediye namına tapu dairelerince tescili yapılan gayrimenkullerin tahliyelerini başkaca hükme hacet kalmaksızın beledi-

ye icra dairesinden isteyebilir.

İcra daireleri gayrimenkul ellerinde bulunanlara on beş gün içinde tahliye ve teslimini bir tahliye emri tebliği suretile bildirir. Bu müddet bitince gayrimenkul usulü dairesinde tahliye olunarak belediyeye teslim edilir.

Bu yerler başkasına kiralı ise tahliye olunması bedelile kiracı kiralayandan tazminat isteyemez.

MADDE 17 — Hükûmetçe tasdik edilmiş olan imar plânına göre yapılacak yollar ve sair inşaat ve tesisatı ile tarihî ve mimarî kıymeti haiz bina veya abidelerin etrafındaki yerleri belediye % 6 faizli ve nihayet on beş senede taksitle ödenmek üzere sahiplerine bono vermek suretile de istimlâk yapabilirler. Şu kadar ki bu bonolara belediye bankasının yahut mevduat kabulüne salâhiyetli bir millî bankanın kefalet etmesi şarttır.

MADDE 18 — Bir yolun veya bir meydanın genişletilmesine veya yeniden açılmasına karar verildikte yolun veya meydanın genişliğinden fazla olarak taraflarından yirmişer metreye kadar binalı ve binasız yerleri istimlâke belediye salâhiyetlidir.

MADDE 19 — İstimlâk bedelile sokağın yüzüne çıkmakla veya her ne suretle olursa olsun sokağın yüzü artmakla yahut yüzünde bulunduğu yollar genişlemekle kıymeti artan yerlerin eski kıymetile yeni kıymeti arasındaki farkın üçte biri şerefiye olarak bir defaya mahsus olmak ve beş senede ve beş taksitte tahsil edilmek üzere belediye vergi ve resimlerinin tahsiline dair olan hükümlere göre istifa olunur.

Kıymetin artması bir kısmın istimlâkinden ileri gelen gayrimenkullerden yukarıki fıkra mucibince alınması lâzımgelen şerefiyenin tamamı istimlâk bedelinden mahsup edilir.

MADDE 20 — İstimlâk olunan yerlerde yapılması mukarrer olan inşaat ve tesisattan belediye vazgeçer ve muameleyi iptal ederse istimlâk bedelini iade ile sahipleri o yeri geri alabilirler.

MUVAKKAT MADDE — Bu kanunun neşri tarihinde katileşmemiş olan istimlâk işlerinde de bu kanun hükümleri tatbik olunur.

MADDE 8 — İkinci maddenin (Belediyeçe müntahap muhamminler tarafından takdir edilmiş olan) fıkrası tay ve kanunun dördüncü ve beşinci, sekizinci, 15 inci maddeleri ilga edilmiştir.

MADDE 8 — Hükûmetin teklifi aynen

MADDE 9 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 9 — Hükûmetin teklifi aynen

MADDE 10 — Bu kanunun hükümlerini icraya Adliye, Dahiliye, Maliye ve Nafıa vekilleri memurdur.

MADDE 10 — Hükûmetin teklifi aynen

22 - IX - 1932

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.
İsmet		*Zekâi*	*Ş. Kaya*
Ha. V. V.	Mal. V.	Mf. V.	Na. V.
Ş. Kaya	*M. Abdülhalik*	*Dr. Reşit Galip*	*Hilmi*
İk. V.	S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
M. Celâl	*Dr. Refik*	*Ali Rana*	*Muhlis*

MADDE 10 — 21 kânunusani 1329 tarihli muvakkat kanunun dördüncü, beşinci, sekizinci ve on beşinci maddeleri ilga edilmiştir.

MADDE 11 — Hükûmetin dokuzuncu maddesi aynen

MADDE 12 — Hükûmetin onuncu maddesi aynen

MADDE 21 — 21 kânunusani 1329 tarihli İstanbulda ve vilâyatta devairi belediye namına istimlâk olunacak mahallerin sureti istimlâki hakkındaki kanunu muvakkat ile bu kanunun bazı maddelerini muaddil 14 şubat 1340 tarih ve 413 sayılı kanun mülgadır.

MADDE 22 — Bu kanun neşri tarihinden itibaren meridir.

MADDE 23 — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.